

30. møde.

Torsdag den 21. april kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren af Ole Henriksen (SF), Gert Petersen (SF) og Ebba Strange (SF):

»Er det regeringens opfattelse, at den form, som arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger har fået denne gang, og som er afgørende præget af, at folketinget på forhånd fastlagde en lønramme, skal danne model for fremtidige overenskomstforhandlinger på arbejdsmarkedet?«

(Forespørgsel nr. II. Anmeldt 22/3 77. Fremme af foresp. vedt. 25/3 77).

Formanden:

Da ordføreren for forespørgerne ikke er til stede, giver jeg straks ordet til statsministeren.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg vil gerne begynde med at slå fast, at regeringen fortsat tillægger det en afgørende betydning, at løn og arbejdsvilkår på det danske arbejdsmarked fastlægges så vidt muligt, og så vidt det er gørligt, gennem frie forhandlinger mellem de modstående organisationer. Det gælder, hvad enten det drejer sig om det private arbejdsmarked eller de offentligt ansatte.

Selv om vi taler om frie forhandlinger, så har det jo aldrig betydet, at disse forhandlinger har svævet frit i luften, frigjort for ethvert hensyn til andre realiteter i det økonomiske liv her i samfundet. Selvfølgelig skal organisationerne varetage deres medlemmers økonomiske interesser, men netop fordi der er en sammenhæng i det økonomiske liv, må også hensynet til den samlede økonomiske virkning spille en afgørende rolle for forhandlerne i organisationerne. En uheldig virkning på økonomien kan meget vel slå tilbage på medlemmerne, hvis interesser skal varetages.

Det er også denne tankegang, mener jeg, der har præget organisationerne på arbejdsmarkedet. Det er min bestemte overbevisning, at

man fra lønmodtagerorganisationerne såvel som fra arbejdsgiverside har været sig fuldt bevidst, at de aftaler, der blev indgået om løn og arbejdsvilkår, måtte ses i en større sammenhæng, og at der f. eks. i de enkelte situationer var grænser, man ikke kunne overskride uden at risikere uheldige konsekvenser for produktionen og beskæftigelsen.

Jeg må vurdere det derhen, at man fra fagbevægelsens side ikke har haft noget ønske om at overskride disse grænser. Det, man har stilet efter, var at opnå det maksimale for lønmodtagerne inden for disse grænser. Men der har – man kan vel næsten sige: naturligvis – været en forskel i vurderingen hos de to parter på arbejdsmarkedet med hensyn til, hvor disse grænser lå.

Det er regeringens opfattelse, at et overenskomstsysteem, der er bygget op på det grundlag, er særdeles værdifuldt. Gennem brydninger, modsætninger og forhandlinger mellem de modstående organisationer opnår vi en afvejning af de to parter interesser og vurderinger, som under normale forhold trækker i retning af, at vi holder os inden for de grænser, jeg talte om før.

Men udviklingen i pengeindkomsterne i samfundet er ikke blot et spørgsmål om lønninger. Der er en lang række andre indkomstarter i samfundet, og der er en indbyrdes sammenhæng mellem udviklingen på de forskellige områder.

Det, vi har måttet erkende, er, at hele dette samspil mellem de forskellige indkomstgrupper i samfundet i de senere år har ført til en stigning i omkostningerne og pengeindkomsterne, som, hvis de fortsatte, ville være en trussel mod beskæftigelsen og betalingsbalancen. Derfor måtte vi fra regeringens side lægge afgørende vagt på at få dæmpet stigningstakten i pengeindkomster og omkostninger. Det var det, der fandt udtryk i septemberforliget i 1975 og i augustforliget i 1976.

Det er blevet sagt, at disse vedtagelser ensidigt tager sigte på lønmodtagernes indkomster. Det er ikke rigtigt. De to forlig og deres følge-lovgivning har som formål at begrænse stigningen i pengeindkomsterne i almindelighed, og den 6 pct.s lønramme, der indgik i augustforliget, er jo kun en specificering af, hvordan en generel 6 pct.s indkomstramme skulle forstås i relation til kollektive overenskomster. Det er f. eks. helt klart slået fast, at monopoltilsynet skal forvalte sine beføjelser på pris-

[Statsministeren.]

området ud fra den samme indkomstramme. Augustforliget blev fulgt op af et midlertidigt prisstop i december, og i februar blev boligpolitikken tilpasset de samme retningslinjer.

Det er vores opfattelse, at sådanne indkomstpolitiske indgreb ikke bør være en permanent del af vor økonomiske politik, men vi erkender, at der kan opstå situationer, hvor vi kan gavne produktion og beskæftigelse gennem en vis samordning af udviklingen i pengeindkomsterne på de forskellige områder i samfundet. Skal der ske en sådan samordning, må også lønindkomsterne indgå i den samlede helhed.

Som sagt mener vi ikke, at det bør være en permanent ordning eller led i den økonomiske politik, men vi kan ikke fraskrive os enhver mulighed for i fremtiden at få behov for en eller anden form for samordning på dette særdeles centrale område. Det betyder ikke, at den fremgangsmåde, vi har anvendt i denne situation, uden videre skal danne model eller mønster for eventuelle fremtidige samordningsbestræbelser. Vi fandt blot, at det var den bedst egnede fremgangsmåde i denne situation.

Det har altid været min opfattelse, at der aldrig er to overenskomstsituationer, der er ens. Det er der flere grunde til. For det første kan den økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation være forskellig og derfor også påvirke forhandlingerne i forskellig retning.

For det andet vil også den politiske atmosfære være forskellig. Hvis overenskomstforhandlinger og krav om hensyn til økonomien skal kunne gå op i en større helhed, så forudsættes det, at der er stor forståelse både her i folketinget og i organisationerne.

Jeg kunne måske sige, at det indkomstpolitiske land er et farligt land at gå ind i, det er fyldt med landminer, men det kan være, ja, det vil ofte være, nødvendigt at gå ind i dette land, og det kan kun gøres ved et samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Det er, hvad vi, regeringen, har gjort i den netop overståede situation. Der må altså ikke være en fornemmelse af, at nogle skal skånes, og at andre skal snydes. Der skal i folketinget ikke mindst være en bred forståelse for, at der skal tages rimelige hensyn til de absolut dårligst stillede.

Min konklusion er den, at skulle der igen opstå behov for indkomstpolitiske bestræbelser, vil det være rigtigt til den tid at tage fremgangsmåden op til overvejelse. Det må naturligvis ske i lyset af de erfaringer, vi har gjort i

denne overenskomstsituation, og i lyset af situationen, som den tegner sig til den tid.

Formanden:

På opfordring skal jeg her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 11.

Mødet udsat kl. 10.09.

Mødet genoptaget kl. 11.00.

Forhandlingen genoptoges.

Ordføreren for forespørgerne (Ole Henriksen) (SF):

Jeg skal takke statsministeren for hans svar på forespørgslen. Det giver ikke anledning til de mange bemærkninger. Jeg er af den opfattelse, at statsministeren holdt de døre åbne, som findes inden for arbejdsmarkedet, og det kan vel også være nødvendigt, når statsministeren selv omtaler arbejdsmarkedet som et felt, der er fuldt af landminer. Derfor må der være mange udgange, ligesom en vis dyreart også har mange udgange for at kunne slippe ud af miseren.

Det, der er sagens kerne, er jo, at nu er det anden gang i træk, man har grebet ind over for arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger fra folketingets side. Der findes jo flere fortillæde, hvor lønmodtagerne og deres organisationer har været udsat for den behandling, og hver gang er det sket under påberåbelse af, at landets økonomi ikke tåler en storkonflikt. Det er sket under påberåbelse af handelsbalancen og måske også nogle andre ting, men det har i hvert fald været hovedelementerne i de argumenter, der har været brugt. De har været brugt, uanset om vi som nu har en arbejdsløshed på halvandet hundrede tusind, eller vi som tidligere havde en tålelig handelsbalance, og de har været brugt denne gang, hvor vi har et underskud på handelsbalancen på ca. 30 mia kr.

Det er sådan set lige meget, hvordan de økonomiske tilstande er i samfundet, argumenterne er for så vidt altid brugbare, og det kan man også se ved at slå op i tidligere taler, som har været holdt af de socialdemokratiske ordførere og ministre. Forskellen ligger jo i, at det

[Ole Henriksen.]

har været forskellige ministre, der har fremført disse argumenter, men fælles for ministrene har været, at de alle sammen har været socialdemokrater, og det synes jeg nok er noget, der giver anledning til overvejelser, ikke mindst i det store lønmodtagerparti.

Det nye og interessante, der adskiller sidste uges indgreb fra tidligere indgreb, er, at man nu vil til at føre indkomstpolitik her i landet, og det er jo et nyt argument. Det skal omfatte alle former for indkomstdannelse, unægtelig et meget ambitiøst forehavende for en regering, der sidder i mindretal med et borgerligt flertal i folketinget. Indtil videre er resultatet jo også kun nået til det klassiske punkt, som vi kender, når der laves den slags operationer, nemlig at man har gennemført de lønindgreb og den dyrtidsregulering eller -reducering over for lønmodtagerne, som skete sidste fredag.

Hvordan de nærmeste år vil forløbe på arbejdsmarkedet, kan det være svært at vurdere. Det ligger dog klart, at de penge, der var til rådighed i den 2-årige periode, allerede er brugt eller i hvert fald øremærket i den nye overenskomst. Spørgsmålet er herefter: hvad vil regeringen gribe til af foranstaltninger, når lønrammen på de 2 pct. overskrides?

Spørgsmålet har været rejst i flere varianter. I spørgsmål nr. 17, som blev rejst i arbejdsmarkedsudvalget under de natlige forhandlinger i sidste uge, blev der spurgt om, hvilke lønstigninger der blev plads til inden for det bevægelige lønsystem, hvis augustforligsrammen skulle holdes. Hertil svarede arbejdsministeren: augustforligets lønramme på 2 pct. gælder også for det bevægelige lønsystem.

I et svar, som kom på spørgsmål nr. 14 om, hvorledes de gældende taktreguleringsordninger forventes at ville fungere i overenskomstperioden, siger arbejdsministeren: taktreguleringsordningernes virkninger i aftaleperioden vil helt afhænge af lønudviklingen på det private arbejdsmarked. Det lyder jo logisk, for der er nul penge til det bevægelige lønsystem og der er nul penge til de taktregulerede. Så der er altså logik i det.

Derimod bliver det svært at se logikken, når man når frem til spørgsmål nr. 68, hvor ministeren bliver bedt om at redegøre for, om der findes andre lønformer end minimal- og normallønsområderne, som giver adgang til lønforhøjelser. Her svarede han – og jeg citerer direkte:

»Derimod er protokollatet ikke til hinder for, at der i perioden sker forhøjelser af lønniveauet, f. eks. som følge af produktivitetstigninger, ligesom protokollatet ikke er til hinder for, at der på minimallønsområdet, hvor der i løbet af overenskomstperioden kan aftales lønforhøjelser direkte mellem arbejdsgiveren og den enkelte arbejder, kan ske en forhøjelse af lønniveauet.«

Det er tre spørgsmål, som efter min mening er modstridende. For det første siges der, at overenskomstloven helt udfylder de 2 gange 2 pct. eller de ca. 840 mill. kr., det drejer sig om. Punkt 2 siger, at augustforligets lønramme på 2 pct. også gælder for minimallønssystemet eller for det bevægelige lønsystem, og punkt 3 siger, at der kan aftales lønforhøjelser direkte mellem arbejdsgiveren og den enkelte arbejder under det bevægelige lønsystem.

Når jeg specielt fremdrager disse ting, skyldes det dels, at vi af hensyn til de kommende 2 års udvikling på arbejdsmarkedet, hvor folketinget jo nu har påtaget sig ansvaret igen, må have klarhed over, hvilke regler der gælder, dels, at folketinget får de fornødne erfaringer til at forberede den næste overenskomst. Jeg går ud fra, at augustforligets indkomstpolitik kommer til at stå ved magt i de næste 2 år, og derfor synes jeg nok, at man skulle prøve at drage nogle erfaringer af, hvad man laver her.

Jeg efterlyser også klarheden, fordi arbejdsministeren i sit svar på spørgsmål nr. 50 sagde, at samtlige de besvarelser, vi fik på spørgsmålene, kunne være et fortolkningsbidrag til de arbejdsretlige instanser, der skal træffe afgørelser i fremtiden. Det viser noget om, hvilken gyngende grund vi bevæger os på. Man må frygte, at det arbejdsretlige system, som jo fungerer særdeles effektivt, nu kan tillægge sig en hel række nye fortolkninger af, hvordan dette augustforlig og overenskomstloven skal fungere, og jeg synes, at arbejdsministeren har bidraget til at lave disse fortolkningsbidrag til arbejdsretten.

Her er vi så fremme ved det fagretlige system og ikke mindst ved arbejdsretten. Nu hørte vi i går, at arbejdsretten havde haft temmelig travlt siden augustforligets indgåelse. Må jeg spørge statsministeren, om han er opmærksom på den aktivitet, der er foregået, og hvornår den egentlig voksede. I bekræftende fald, siger det så ikke statsministeren et og andet om, hvad der venter forude af fagretlige sager, ikke mindst inden for minimallønsområdet,

[Ole Henriksen.]

som man måske kunne tilføje i konsekvens af overenskomstloven vil undergå en forvandling til at blive et normallønsområde? Det er vel også et problem, som ikke bare kan blive vores, men også arbejdsrettens problem med en række sager, når man opdager, at der ikke er noget til løngliding.

Man kan næppe forestille sig, at det vil ske, uden at det fagretlige system bliver belastet. Arbejdsgiverne kan med loven i hånden afvise ethvert lønkrav fra arbejderne, og de kan gøre det i vished om, at det fagretlige system og arbejdsretten vil hjælpe arbejdsgiverne.

De kan også gøre det i bevidsthed om, at hvis det ikke lykkes at holde igen med lønglidingen, ja, så har regeringen ifølge den betænkning, som følger med overenskomstloven, jo givet tilsagn om at foreslå foranstaltninger, der hindrer en sådan løngliding.

Det er, synes jeg, gode argumenter, man har givet arbejdsgiverne i de kommende to år. Det var gode argumenter, man gav i august måned. Nu synes jeg, at man igen giver arbejdsgiverne gode kort på hånden til netop at kunne bremse op.

Jeg kan forstå, at denne formulering er kommet med i betænkningen på de konservatives foranledning. Noget kunne tyde på, at det var et stykke bestillingsarbejde fra Arbejdsgiverforeningen, hvilket falder meget godt i tråd med, at arbejdsgiverne valgte at forkaste mæglingsforslaget; den politiske rygdækning var altså i orden.

Spørgsmålet er så, om vi kan forvente et eller flere stopforlig i den kommende tid, eller om vi kan forvente, at forhøjelser af lønnen bliver kriminaliseret, hvad der også har været tendenser til i det forløbne års tid. Det kan også være, at fantasien rækker så langt, at man kan finde på nogle nye ting. Det ved vi ikke endnu, det må vi vente og se.

Men forhåbentlig rækker statsministerens fantasi til at se, hvilken udvikling han og socialdemokratiet har sat i gang. Frygter statsministeren ikke, at den fagbevægelse, hvoraf hans eget parti er udsprunget, bliver reduceret til at spille rollen som politibetjent over for sine egne medlemmer og i øvrigt sikre, at der er ro på bagsmækken i fagbevægelsen? Frygter statsministeren ikke, hvilke reaktioner der vil komme fra fagbevægelsens medlemmer imod fagbevægelsens egen uformåenhed som følge

af forliget og loven? Selv rolige og besindige arbejdere vil blive radikaliseret i forhold til de mekanismer, som man nu sætter ind for at holde lønudviklingen på plads.

Hvad med den rolle, som fagbevægelsen har spillet op igennem tiderne for den demokratiske udvikling i samfundet, banebrydende på en lang række sociale områder, fordi man havde mulighed for ved frie forhandlinger om sine egne overenskomster at tilkæmpe sig goder, som senere gik over til at blive hele befolkningens goder igennem lovgivningen? Den udvikling, som er på vej, vil man nok beklage mange steder, ikke mindst inden for fagbevægelsen og i de svage sociale lag. Fagbevægelsen er netop frataget sin rolle som katalysator for udviklingen, og det, at man nu ligesom låser det fast ved at sige, at det er folketinget, som egentlig skal være den banebrydende for at befordre udviklingen i social retning, tror jeg nok vil være en alvorlig hæmsko for udviklingen her i samfundet, men det er, hvad vi kan vente os, hvis man ikke ændrer kurs.

Jeg tror nok, at LO og Thomas Nielsen fornemmer denne udvikling, og det var årsagen til Thomas Nielsens skarpe udtalelser, da augustforliget blev præsenteret. Senere må det have været partidisciplinen eller misforstået loyalitet over for hans parti, der fik ham til at anbefale LOs repræsentantskab at holde sig inden for de afstukne politiske rammer. Jeg synes nok, at det er lige langt nok at gå, når vi i den stående debat hører, at når der er et flertal, der har vedtaget det inden for LOs område, så mener man også, at vi andre er nødt til at følge efter.

Vi har jo hele tiden betragtet augustforliget lige fra dets fødsel og dets vej igennem de såkaldt frie forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter og til, at det vender tilbage her til folketinget. Vi har fulgt det meget nøje og har observeret, at begge parter har accepteret det politiske pres, som blev lagt på dem. Det er klart, at vi ikke kan have anden stilling til dette augustforlig, når det vender tilbage til folketinget. Det er og bliver et politisk anliggende. Så må vi bare konstatere, at vi ikke er i overensstemmelse med det flertal, som har vedtaget at sige ja til forslaget, men er i overensstemmelse med mindretallet, og det sker nu en gang imellem, at man må fastholde disse principper.

Det kunne være rimeligt i denne forbindelse at spørge de øvrige augustforligspartier, af

[Ole Henriksen.]

hvem dette samfunds frihedsgoder ikke kan fremhæves stærkt nok: er det meningen, at dansk fagbevægelse skal have den samme rolle som den, vi ser man har i autoritære stater, hvor man har reduceret fagbevægelsen til at være en slags sygekassebevægelse, som er lammet i forhold til de økonomiske og politiske magthavere? Det er sådan set den udvikling, vi styrer imod, hvis vi fortsætter den linje, som er lagt op her, hvor arbejderne ikke inden for en 6-årig periode vil komme til at arbejde under en normal overenskomst.

Jeg retter ikke det spørgsmål om de autoritære lande til statsministeren, for jeg tror nok at kende statsministerens svar på spørgsmålet: statsministeren ønsker ikke en sådan fagbevægelse. Men statsministeren bør betænke sig. Der findes nemlig politiske kræfter, som netop ønsker den rolle til fagbevægelsen her i landet. Dem bør statsministeren ikke samarbejde med. Ellers tror jeg ikke, at statsministeren undgår at komme ind i det land, som er bestrøet med landminer. Så tror jeg, det går galt, og så tror jeg altså ikke, at man i næste omgang kan bære det igennem med et forlig.

Jeg forstår også på statsministeren, at han ikke er indstillet på at lave dette til en permanent ordning med indgreb, men vi må snakkes ved om 1½ års tid igen og se, hvordan den økonomiske situation er her i samfundet, om man igen vil pønse på at gribe ind, og hvilke argumenter man vil bruge til den tid.

I konsekvens af de ting, jeg her har sagt, vil jeg da godt stille et dagsordensforslag på mit partis vegne, og det lyder således:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget udtaler, at fagbevægelsens selvstændighed og strejkeret må anses for uanstelige demokratiske principper, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i debatten.

Auken (S):

Socialdemokratiet er som bekendt tilhænger af frie forhandlinger på arbejdsmarkedet, men vi er også tilhængere af at inddrage indkomstdannelsen som et nødvendigt instrument i den økonomiske politik.

Der er flere gode argumenter for hver af disse holdninger. For det første må der i et frit samfund også være frihed til at forhandle sig til rette om løn og arbejdsvilkår. I Danmark med stærke organisationer på arbejdsmarkedet er der gennem årtier udviklet regler og normer for disse forhandlinger, der i høj grad har bidraget til at skabe et bestemt sæt spilleregler, et bestemt sæt holdninger, man kunne godt sige en bestemt kultur, for forholdenes fastlæggelse på arbejdsmarkedet her i landet. Det gælder hovedaftalen. Det gælder forligsmandsloven. Det gælder loven om arbejdsretten. Det gælder regler for behandling af faglig strid. Hvad enten disse normer eksisterer i form af direkte aftaler mellem parterne eller de har form af lovgivning, så hviler de, som det er enhver bekendt, på parternes ønsker, på parternes erfaringer.

Jeg ved godt, at der er partier, bl. a. det parti, der i dag har rejst forespørgslen, der ønsker at bryde hele dette system ned. Vi skal senere i dag behandle et forslag fra det kommunistiske parti, som netop sigter mod at nedbryde hele dette særlige system, vi har skabt på det danske arbejdsmarked.

Vi er ikke enige i denne vurdering af, at det ville være en fordel for lønmodtagerne at afskaffe det system, der her er skabt gennem parternes frie forhandlinger. Det er vores opfattelse, at vi i kraft af hele denne udvikling, som jeg før beskrev, har kunnet undgå de opslidende arbejdskampe. Vi har kunnet undgå anarki på arbejdsmarkedet. Vi har kunnet undgå det, som vi kender udmærket andre steder fra, og som man øjensynlig ønsker at skabe også her i landet, nemlig svage organisationer, ingen retstilstand på arbejdsmarkedet og få, for ikke at sige ingen, rettigheder for den lønarbejdende del af befolkningen.

Den frihed, der er en grundvold i danske arbejdsmarkedsforhold, er en frihed, der i høj grad er blevet forvaltet med ansvarlighed. Jeg vil gerne advare dem, der tror, at man gennem ubesindige indgreb eller generelt virkende lovgivningsdiktater gør noget fornuftigt. Tværtimod vil man gennem sådanne indgreb og gennem sådanne generelt virkende lovgivningsdiktater i virkeligheden risikere at miste både friheden på arbejdsmarkedet og ansvarsfølelsen på arbejdsmarkedet.

Men selvfølgelig kan der være akutte situationer, hvor samfundet må gribe ind også i arbejdsmarkedets forhandlinger. En sådan situa-

[Auken.]

tion har vi netop gennemlevet. Jeg skal ikke gå ind på de hensyn til samfundsværdier, de hensyn til den overordentlig alvorlige økonomiske, beskæftigelsesmæssige og erhvervsmæssige situation, der gjorde dette indgreb nødvendigt; den diskussion har vi netop haft i sidste uge. Men jeg synes, det er væsentligt at understrege, at befolkningen, også lønmodtagerne, også de organiserede lønmodtagere, også disse lønmodtagerorganisationers demokratiske valgte ledere forstår nødvendigheden af, at der i givne situationer foretages akutte indgreb.

Jeg synes, det er karakteristisk, at vi under arbejdsmarkedsudvalgets arbejde, som hr. Ole Henriksen før gjorde meget ud af, ikke modtog én eneste hverken skriftlig eller mundtlig protest mod lovforslaget. Mig bekendt har der ingen demonstrationer været i anledning af lovindgrebet, og der har mig bekendt heller ingen akutte arbejdsnedlæggelser været i anledning af overenskomsten, selv om det bestemt ikke har manglet på opfordringer fra forskellig side til at nedlægge arbejdet.

Det er klart, at i disse helt ekstraordinære, akutte situationer kan landets største parti, kan lønmodtagernes parti ikke unddrage sig sit ansvar. Det må påhvile os sammen med de faglige organisationer, som vi naturligt i den slags anliggender rådfører os med, at tage bestik af situationen og søge at finde de rigtige løsninger. Men jeg vil gerne igen understrege, som vi også gjorde det under debatten om overenskomstloven, at socialdemokratiet ikke ønsker at medvirke til, at politiske løsninger som et sikkerhedsnet spændes ud under enhver overenskomstforhandling, således at man ved, at man risikofrit kan undlade at klare problemerne selv ved fredelige midler.

Det andet punkt, som ligger i forespørgslen, vedrører indkomstpoltikken. Som jeg sagde til indledning, er vi tilhængere af indkomstpoltik, men det er rigtignok indkomstpoltik under bestemte forudsætninger.

Det er for os meget afgørende at få at vide, hvad man forstår ved indkomstpoltik. Hvordan ønsker man den ført ud i livet? Hvordan vil man praktisere den? Hvis der er tale om en ensidig lønpoltik vendt mod de laveslønne og vendt mod de lønmodtagergrupper, der umiddelbart får fastsat deres indkomster ved overenskomster på arbejdsmarkedet, det private eller det offentlige, og det vil jo først og fremmest sige de offentligt ansatte og de nor-

mallønnede på arbejdsmarkedet, mens andre grupper frit kan sætte deres indtægter i vejret, hvis det er det, man forstår ved indkomstpoltik, så skal man ikke regne med socialdemokratiet.

Men man skal på den anden side af det politiske spektrum heller ikke regne med socialdemokratiet, når man prøver at foregøgle lønmodtagerne, at i en situation, hvor der lægges op til alles kamp mod alle, er det nok på en eller anden mirakuløs måde de svageste, der går sejrige ud af denne kamp, eller den tro, som man ofte hører ført i marken, at enhver lønforhøjelse er god i sig selv, fordi den fravristes kapitalmagten.

Lønmodtagerne kan have en oplagt egeninteresse i en mere afbalanceret indkomst- og omkostningsudvikling i samfundet af hensyn til beskæftigelsen, af hensyn til deres egen realløn, af hensyn til erhvervsudviklingen og af hensyn til at bevare den selvstændighed, det selvhærdømme over vores egen økonomi, som vi alle har en fælles interesse i at have, og hvor indkomstpoltikken, tilbageholdenhed, kan være nødvendig. Det er i øvrigt netop disse grunde, der har ført til, at lønmodtagernes organisationer på demokratiske kongresser har givet en principiel accept af princippet om en samlet økonomisk politik, der også inddrager indkomstdannelsen.

Vi fra socialdemokratiets side stiller sammen med de faglige organisationer krav til en indkomstpoltik. Disse krav er velkendte, men lad mig kort gentage dem.

For det første ønsker vi, at alle indkomster skal med.

For det andet ønsker vi, at begrænsningen i indkomstudviklingen især sættes ind over for de højere indkomster. I den forbindelse bør der være et klart fordelingsmæssigt sigte i indkomstpoltikken. Også selv om det er upopulært i de grafiske fag, også selv om det er upopulært i visse højtlønsgupper inden for LO-området og FTF-området og Akademikernes Centralorganisation, fastholder vi et klart fordelingsmæssigt sigte.

Den tredje betingelse er, at indkomstpoltikken som en mere permanent politisk foranstaltning må forudsætte indførelse af en effektiv medindflydelse og medejendomsret for lønmodtagerne. Kravet om økonomisk demokrati, fremført af socialdemokratiet og lønmodtagernes organisationer, er naturligvis ikke opgivet. Tværtimod forudsætter en langsigtet økono-

[Auken.]

misk politik med vægt på beskæftigelse, produktion, reallønsfremgang og ligevægt i forhold til udlandet, at vi snarest kommer i gang med de første, de nødvendige skridt imod økonomisk demokrati.

Den fjerde og sidste betingelse er, at indkomspolitikken ikke skal føres *mod* – som nogle partier tror at den skal – lønmodtagerne organisationer, men *med* organisationerne på arbejdsmarkedet. Det bør være en politik, der skabes i frihed og hvilende på befolkningens forståelse for de økonomiske sammenhænge og befolkningens vilje til at vise tilbageholdenhed.

Det er indlysende for enhver, at augustforliget ikke opfyldte alle disse principielle krav. Augustforligets tilblivelse var præget af den økonomiske og politiske krise, der rådede i 1976, en krise, der var karakteriseret af gentagne valutakriser med stort dræn på vores valutakasse, voksende gæld til udlandet, meget høj arbejdsløshed. Det gjorde det nødvendigt, at folketinget på et meget tidligt tidspunkt, måske også på et psykologisk set meget tidligt tidspunkt, både over for parterne på arbejdsmarkedet, over for andre indkomstgrupper og over for udlandet gjorde det krystalklart, hvad der var til rådighed for den samlede indkomstudvikling i de kommende to år.

Det skete i form af en henstilling til alle grupper i samfundet, også til parterne på arbejdsmarkedet. Der var ikke tale om et løndiktat. Tærtimod har de månedlange forhandlinger op til den nylige overenskomstsituations afslutning både på det offentlige og det private arbejdsmarked vist, hvor stort et spillerum der har været inden for den henstilling, der blev vedtaget fra folketingets side, således at parterne i enighed kunne fremlægge et mæglingforslag til deres medlemmers, deres kompetente forsamlings vurdering, accept eller forkastelse. Parterne kunne samstemmende erklære, at den frie forhandlingsret efter deres mening fortsat var i kraft på trods af de store vanskeligheder, der havde været for disse overenskomstforhandlingers lykkelige afslutning, uanset om der var blevet vedtaget en folketingsbeslutning i august eller ej.

Socialdemokratiet vedstår fuldt ud augustforliget. Vi har levet op til det indtil nu, og vi vil selvfølgelig overholde dets resterende bestemmelser. Men vi kan ikke betragte august-

forliget, præget som det er af en tilkomst under bestemte krisemæssige forudsætninger, som en patentmodel, der nødvendigvis skal anvendes i fremtidige overenskomstsituationer. Tværtimod må vi i de givne forhandlingsfaser finde frem til det samvirke mellem de afgørende faktorer i fastsættelsen af indkomster, der tager hensyn til de politiske og økonomiske muligheder, og som udformes med respekt for de fire principielle krav, som jeg tidligere nævnte.

Må jeg til sidst gøre nogle kommentarer om den igangværende konflikt inden for dagspressen.

Uden at kende de mange enkeltheder hverken i den særlige konflikt omkring Det Berlingske Hus eller omkring de specielle krav forhandling inden for den grafiske industri er det vist en almindelig opfattelse i befolkningen, at nu må disse konflikter bringes til ophør.

Som statsministeren gentagne gange har understreget det, er der et dobbelt hensyn, der taler for en hurtig normalisering på dagbladsområdet. Det ene er det oplagte, det næsten selvindlysende hensyn til den frie meningsdannelse. Men der er også et andet meget vigtigt hensyn, som statsministeren har peget på, og det er det hensyn, vi bør tage til den utryghed omkring fremtidig beskæftigelse i den grafiske branche, som konflikten skaber. Man skal ikke glemme, at det er tusindvis, måske titusindvis af arbejdspladser for grafiske arbejdere, journalister, administrationspersonale osv., der står på spil. Der skal derfor ikke blot fra regeringen, men også fra folketingets side lyde en appel om snarest at føre de igangværende forhandlinger frem til et positivt resultat. Kun parterne kan løse denne konflikt, men parterne har også et særligt ansvar for, at det sker hurtigt, så forholdene kan blive stabiliseret og normaliseret. Den næsten selvmordsagtige konflikt bør snart bringes til ophør.

For at understrege dette synspunkt om en snarlig løsning gennem forhandlinger mellem parterne på arbejdsmarkedet under det særlige ansvar, der må gælde for sådanne forhandlinger, og for at opfordre regeringen til meget nøje at følge situationens udvikling og underrette folketingets arbejdsmarkedsudvalg herom, skal jeg på vegne af socialdemokratiet, det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og det radikale venstre fremsætte følgende:

[Auken.]*Forslag om motiveret dagsorden.*

»Idet folketingets fastslår, at det af hensyn til den frie meningsdannelse og sikringen af et stort antal arbejdspladser er vigtigt, at dagspressen snarest udkommer i normalt omfang, konstaterer folketinget, at der for tiden foregår forhandlinger mellem bladkonfliktens parter. Folketinget må forvente, at disse forhandlinger hurtigt fører til et positivt resultat, og opfordrer regeringen til nøje at følge udviklingen og løbende underrette folketingets arbejdsmarkedsudvalg, hvorefter folketinget går over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Voigt (FP):

Jeg kunne passende henvise til, hvad jeg sagde i sidste uge under behandlingen af forslaget om at ophøje mæglingforslaget til lov. Men nu ligger forespørgslen her, og så må vi naturligvis diskutere den. Det er næppe sidste gang, folketinget vil komme til at have en diskussion af den karakter. Det er en trist udvikling, at parternes frie forhandlingsret ikke kan overholdes, men vi må konstatere, at disse frie forhandlinger altå kun kan finde sted i et rigt og et sundt økonomisk samfund. Som samfundet er i dag, hvor vi er i stor gæld, hvor vi reelt er på fallittens rand, må det være således, at folketinget er et redskab, som må sørge for, at der ikke bliver tale om en yderligere forværing af vores store gæld.

Under debatten i sidste uge pegede mange fremskridtsfolk på den rigtige løsning. Vi frarådede at jasse lovforslaget vedrørende overenskomsterne igennem. Vi foreslog, at strejkerne blev udsat i 3 uger, således at vi i løbet af de 3 uger kunne finde frem til en skattelettelse og derudover tage en drøftelse med andre partier og repræsentanter for de forskellige organisationer. Alle andre partier fejede imidlertid fremskridtspartiets forslag af bordet og gjorde dermed den byrde, som næste generation skal forrente og afdrage, endnu tungere.

Efter at det ulyksalige mæglingforslag nu er ophøjet til lov, er det min opfattelse, at vi i løbet af ganske kort tid vil erfare, hvordan udgifterne for vores erhvervsvirksomheder er

eksploderet, og så må man jo spørge: skaber det flere arbejdspladser? Nej, det gør det bestemt ikke, tværtimod er der ganske givet nogle nøgler, der vil blive drejet om, således at vi får færre arbejdspladser.

Indførelsen af den fastsatte mindsteløn på 29 kr. i timen er jo en overenskomstmæssig nydannelse, hvis virkning ikke kan overskues. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at høre, om statsministeren virkelig tror på, at man kan have en fredelig og fordragelig tone ude omkring på arbejdspladserne efter indførelsen af denne mindsteløn. Vi kan f. eks. forestille os en syerske, som har arbejdet sig op fra en mindsteløn på 24 kr. til en løn på 29 kr. i timen. Det har hun fået, dels ved at hun har været dygtig, dels på grund af anciennitet. Så kommer der pludselig en ung kvinde på 18 år ind i firmaet, og hun skal nu have den samme løn. Jeg tror, at den kvinde, som har været i firmaet i 5 år, stadig væk vil fastholde, at hun er det bedre end den unge kvinde på 18 år, og jeg tror nok, mange arbejdsgivere vil være tilbøjelige til at give hende ret. Jeg tror også, at den kvinde, der har været der i 5 år, er en væsentlig bedre og mere effektiv arbejdskraft.

Det er også således, at den poseopfylldning, der vil finde sted i forbindelse med de akkord-satser, der måske kun kommer op på 27-28 kr. i timen, vil være en ganske betydelig udgiftsfaktor for erhvervslivet.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at fremskridtspartiet finder, at 29 kr. bestemt ikke er nogen stor mindsteløn. Vi ønsker en højere mindsteløn. 29 kr. er ikke acceptabelt, men vi er rygende uenige med regeringen og augustforligspartierne om, hvordan denne lønforhøjelse skal finde sted. Vi mener, at den skal komme igennem en skattelettelse. Der skal ikke herske tvivl om, at der skal noget mere med hjem i lønningsposen, men vi må erkende, at vores erhvervsliv ikke kan tåle yderligere udgifter. For hvad i alverden hjælper det, at man giver arbejderen en lønforhøjelse, hvis det så betyder, at arbejdsgiveren må lukke sin virksomhed, hvorved de ansatte risikerer at blive kastet ud i arbejdsløshed?

Økonomiministeren har i hvert fald efter min opfattelse fuldstændig misforstået situationen, når han til radioen udtaler, at ansvaret for, at dette nu overholdes, ligger hos arbejdsgiverne. Ansvaret må helt klart ligge hos regeringen og augustforligspartierne og ikke hos nogen andre. Det er dem, der har lavet loven.

[Voigt.]

Arbejdsgiverne har vist deres ansvarlighed ved at stemme nej til dette mæglingsforslag, og de har begrundet det med, at det ikke kan holdes inden for augustforligets rammer. Så synes jeg nok, det er skrap kost, at man nu fra regeringens side kommer og siger, at det er arbejdsgivernes ansvar. Nej, det er ene og alene regeringen og augustforligspartierne, der har ansvaret.

Derimod kan jeg være enig med økonomiministeren i hans udtalelse til Børsen i går, hvor han siger:

»Det, vi må sørge for, er at tilrettelægge den økonomiske politik således, at der på ny kan indtræde en rentesænkning, og så vil discontoen automatisk følge med.«

Her skal jeg da anbefale økonomiministeren at læse Z-planen; dér vil økonomiministeren få en grundig anskuelsesundervisning i, hvordan de økonomiske sammenhænge bør være. Den vej, som økonomiministeren og socialdemokratiet hidtil er gået, er nemlig skrupforkert. Jeg er helt enig med økonomiministeren, som i sin slutbemærkning til dagbladet Børsen siger:

»Det er jo ikke helt ligeegyldigt, hvorledes staten disponerer sine udgifter.«

Det er jeg rørende enig med ministeren i.

Det bliver interessant at se, hvad økonomiministeren vil foreslå, når lønglidningen slår igennem. Det er også ganske spændende, hvor lang tid der vil gå, inden man kommer til den erkendelse, at augustforliget er et ødelæggelsesapparat, der har tabt strømmen eller er kortsluttet.

Hvis vi vender blikket imod den igangværende konflikt på dagbladsområdet, så kan man godt som nogle partier sige, at i stedet for blot at indrette sig på den uacceptable situation er der behov for, at der tages et politisk initiativ, som simpelt hen standser konflikten. Men så må man have lov at spørge disse partier: hvordan, kære venner, skal vi ordne denne lille affære? Jeg er helt enig med statsministeren i, at de, der ønsker lovindgreb, ja, de styrter i denne sag af sted som nogle blinde muldvarpe, for vil man have statsministeren til at sætte militæret eller politiet ind mod typograferne og hente dem ind i trykkeriet og sige: værsgo, nu skal I bare sætte de bogstaver? Så enkelt er det slet ikke.

Men jeg har da samtidig den fornøjelse, at partier her i folketinget nu kan opdage, hvordan det er at være et presseløst parti; vi har jo

set den reaktion, det har medført. Det er slet ikke rart som et stort parti ikke at have en presse til at få sine synspunkter ud. Det har fremskridtspartiet jo levet med, lige siden det blev født.

Men man må naturligvis med overordentlig stor bekymring se på avisikonflikten, idet den rammer en lang række mennesker økonomisk. Det kan være mennesker, som er afhængige af annoncering i dagbladene, det kan være rejsebureauer, forlystelsesbranchen, ejendomshandlere, automobilsælgere m. fl. Derudover er der en lang række, som det vil være helt uoverkommeligt at remse op, f. eks. kioskejere, chauffører, bude o. lign., og ikke mindst er mange mødeaktiviteter gået i stå, fordi man ikke kan bekendtgøre møderne.

Man må gøre sig klart, at konflikterne på Berlingske og på det øvrige område er helt klart forskellige, idet typograferne på Berlingske er blevet afskediget. Vi står nok i denne situation, at vi i disse timer og måske i de kommende timer vil opleve, at flere typografer vil blive afskediget. Men jeg tror, der er kommet skred i typograferne, jeg tror, typograferne har forstået alvoren i denne situation, og at de vil besinde sig.

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at spørge statsministeren – jeg kan se, han ikke er her, men så kan det være, jeg kan spørge arbejdsministeren eller finansministeren – om det ikke vil være et bidrag – man vil måske synes, det er et naivt forslag, men jeg mener, at alle muligheder bør frem her – at man prøvede at henvende sig til Typografforbundet og foranledige en ny afstemning blandt typograferne, som kom til at foregå skriftligt. Så tror jeg nemlig, at der ville være et flertal for, at denne konflikt skulle ophøre. Vi står i den situation, at man påberåber sig solidaritet, og hvem vil ikke være bekymret ved at skulle udråbes som usolidarisk over for de andre typografer?

Det er uacceptabelt for meningsdannelsen her i landet, at kun ganske få aviser udkommer, således at vi faktisk reelt kun har Aktuelt. Jeg tror på, at statsministeren virkelig af hele sin overbevisning mener, at vi skal have denne konflikt standset hurtigst muligt. Jeg tror ikke, statsministeren er interesseret i, at den indoktrinering, som finder sted fra Aktuelt side, skal fortsætte ret meget længere. Jeg tror på den anden side også, statsministeren vil være enig med mig i, at det er skrupforkert, når

[Voigt.]

nogle partier siger, at avisconflikten ligefrem er en fare for folkestyret. Så dramatisk tror jeg ikke man skal gøre situationen.

Jeg vil også gerne høre, om statsministeren og måske kulturministeren i denne situation ikke kunne prøve, om man kunne få en bedre nyhedsbetjening i Danmarks radio og i Danmarks fjernsyn, som jo er et statsmonopol. Jeg tror helt afgjort, at de 383 journalister, som er beskæftiget i vores radio og tv, sagtens med lidt god vilje kunne give os en mere alsidig information end den, vi har fået igennem snart lang tid.

Da forespørgslen jo drejer sig om hele arbejdsmarkedsområdet, ønsker vi at fremsætte nogle principielle synspunkter samt nogle punkter, som efter vores opfattelse vil bevirke en mildning af avisconflikten gener. Jeg skal derfor fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folkettinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om,

at arbejdsformidlingskontorerne nedlægges, at arbejdsrettens opgaver overføres til de lokale underretter,

at hjælp ifølge bistandsloven kun i udprægede nødsituationer ydes til personer, der har iværksat retsstridig strejke eller lockout, og

at fjernsyn og radio pålægges mere udførlig nyhedsorientering og optagelse af annoncer på regionalkanalerne,

går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Christophersen (V):

Jeg skal først gøre nogle bemærkninger til det, som oprindeligt var det eneste problem, der skulle drøftes i dag, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt indkomstpolitik i fremtiden skal tilrettelægges efter de retningslinjer, der blev vedtaget i august, og hvis resultat vi nu har set.

Ved et tilbageblik over forløbet siden august måned er der efter venstres opfattelse i hvert fald 5 alvorlige fejl, 5 alvorlige problemer, som man i fremtiden skal sørge for ikke opstår.

Det, som skete i august, var for det første, at regeringen og folkettinget trådte ind i bille-

det ved at vedtage en ramme, og derefter trådte folkettinget og regeringen straks ud af billedet igen, uden at der var tilvejebragt nogen sikkerhed for, hvordan den ramme egentlig skulle fortolkes, og hvordan den ramme egentlig skulle udfyldes. Man overlod det alene til parterne at fortolke og at forhandle, og resultatet blev så, at folkettinget for en uges tid siden stod i den situation, at man måtte tage, hvad der nu var kommet frem, uanset om det så var i strid med augustbeslutningen eller det ikke var det. Man måtte – og det var så det, flertallet gjorde – simpelt hen acceptere et forkastet mæglingforslag, ophøje det til lov, og så i øvrigt på grundlag af dagbladet Politikens oplysninger om indholdet vurdere de økonomiske konsekvenser. Det er klart en helt utilfredsstillende løsning, for det skaber først det indtryk, at folkettinget ligesom tager hånd om indkomstpolitikken, men dernæst sker der det, at tingene får lov til at udvikle sig på bedste beskub. Alle her i salen ved godt – det er ikke alle, der på nuværende tidspunkt vil sige det, men alle her i salen ved jo udmærket godt – at hverken rammen på de 2 eller de 6 pct. er en realitet længere.

Den anden væsentlige fejl, der efter vores opfattelse blev begået, var, at man i august måned proklamerede, at nu skulle der gælde en bestemt ramme, og derefter gav man 3/4 års frist for arbejdsmarkedet til at indrette sig på det. Derved fremkaldte man den meget omtalte hamstringeffekt, hvor vi fik en hamstring af lønglidning så stærk, at et flertal i december måned var nødt til at gennemføre ekstraordinære foranstaltninger for på en eller anden måde at begrænse de utilsigtede virkninger. Der skete simpelt hen det, at man mange steder rundt omkring søgte at dække sig ind over for den begrænsning, man på det tidspunkt mente ville finde sted.

Den tredje alvorlige fejl ved det, man lavede i august, var, som vi også påpegede i august måned, at man fastsatte en ramme, som var klart urealistisk. Man fastsatte nemlig en ramme, inden for hvilken man skulle have en lang række former for lønudvikling, som alle og enhver på forhånd kunne regne ud der ikke var plads til inden for rammen. Man fastsatte en ramme, inden for hvilken der skulle være plads til en 2 pct. lønstigning, plads til den almindelige lønglidning, plads til særlige løsninger på lavtlønsområdet og plads til dyrtidsregulering. Derved fastlagde man som grundlag

[Christophersen.]

for den videre økonomiske politik en urealistisk forudsætning. Det var efter vores mening den tredje alvorlige fejl.

Den fjerde mangel ved det forløb, vi har oplevet, har været den manglende samordning mellem indkomspolitikken og de øvrige former for økonomisk politik. Der har ikke været nogen samordning mellem, hvad man ville acceptere på indkomstudviklingens område, og hvad folketinget – eller et flertal i det – ville gøre på det skattepolitiske eller på det socialpolitiske område. Det, som vi ser i andre lande, hvor man prøver at få indkomstrammen og udviklingen i skattesatser og udviklingen i sociale ydelser af forskellig art til at passe sammen for måske ligefrem at skabe en forhandlings-situation, hvor det offentlige er direkte deltager, det manglede totalt i dette forløb. Man stak rammen ud, og så blev der i øvrigt ikke gjort mere, der var ikke nogen forbindelseslinjer over til den øvrige del af den økonomiske politik.

Endelig for det femte må man nok sige, at der i allerhøjeste grad har været et manglende overblik over konsekvenserne af alt dette, en manglende opfølgning og en manglende garanti for, at man i overenskomstperiodens løb kan korrigere og reparere og udbedre de fejltagelser eller de overskridelser, der er blevet tale om som følge af det dårligt tilrettelagte forløb.

Det er de fem ting, som efter vores opfattelse må tages ind i en vurdering af, hvordan man skal gribe det an i fremtiden. For naturligvis vil vi i de næste mange år være nødt til at føre indkomspolitik. Det vil være nødvendigt, såfremt vi skal løse vore økonomiske problemer. Derfor vil vi i hvert fald godt nævne tre ting, som vi synes er vigtige.

For det første må man tilvejebringe en realistisk ramme, når man afgør, hvad der er plads til. Men det tal eller den ramme, man stiller op, må i hvert fald være af en sådan art, at man ikke på forhånd må se i øjnene, at den ikke kan holde.

For det andet må der en systematisk samordning til mellem udviklingen i indkomstskatter og udviklingen i sociale ydelser af forskellig art og så udviklingen i indkomsterne.

Det fører meget logisk frem til den tredje ting, som vi synes man bør overveje, nemlig om det offentlige ikke på en meget mere systematisk måde skal ind i tingene, om ikke man i fremtiden skal have en mere fastlagt forhand-

lingsprocedure, hvor folketinget og regeringen direkte har mulighed for sammen med de to parter at forhandle en samlet løsning, hvori også indgår udviklingen i skatter og sociale ydelser. For man kunne jo meget vel forestille sig, at en indkomstpolitisk løsning i fremtiden var meget nemmere at tilvejebringe, hvis arbejdsmarkedets to parter fik lejlighed til med regeringen at drøfte spørgsmålet: hvis vi accepterer en ramme af en eller anden størrelsesorden, hvordan kan vi så til gengæld være sikker på, at man over den sociale lovgivning og over skattelovgivningen tilvejebringer nogle løsninger, som klarer nogle af de problemer, som vi ikke får plads til at løse inden for denne ramme? Her mener jeg i og for sig, man må se meget fordomsfrit på tingene. Det er muligt, at man i en sådan situation både kan tage forskellige former for skattelettelser i brug og kan tage forskellige former for forøgelse af sociale ydelser ind i billedet.

Det er de tre vigtige ting, som jeg synes man bør lade indgå i drøftelserne om, hvordan vi i fremtiden skal klare denne sag.

Må jeg derefter vende mig til det problem, som også ganske naturligt er blevet inddraget i denne forhandling, nemlig den særlige konflikt på bladområdet. Jeg synes, det er rigtigt, at man rejser dette problem i dag – det har vi også sagt i sidste uge. Det er klart, at der i løbet af den sidste uges tid er sket en udvikling i sagen. Der er for det første sket det, at et mæglingforslag er blevet forkastet og derefter ophøjet til lov. Det vil sige, at den konflikt, vi i øjeblikket står med, ikke alene er overenskomststridig, men måske også i en vis forstand ulovliggjort. Der er også indledt forhandlinger, som ikke var i gang for en uges tid siden, men det ændrer jo ikke ved, at vi står i en situation, som fortsat er helt uacceptabel og helt uoverskuelig.

Den betyder, som det meget rigtigt er sagt fra flere sider, at ytringsfriheden beskæres, den knægtes i meget vidt omfang. Den kritik, den debat, den fremførelse af synspunkter, der er så vigtig for et demokrati, kan ikke finde sted.

Der sker også det, at informationsfriheden knægtes. Mange af de oplysninger, som er helt nødvendige, for at befolkningen kan leve en normal tilværelse, og for at erhvervslivet kan udføre sine formelle funktioner, når overhovedet ikke frem og har ikke gjort det i de sidste 3 uger.

Hertil kommer endelig de økonomiske og

[Christophersen.]

erhvervs-mæssige problemer, som opstår. Der er, som hr. Auken meget rigtigt gjorde opmærksom på, tale om mange tusinde arbejdspladser ikke alene inden for de grafiske fag, men også inden for en række tilknyttede områder. Vi kan tage bladhandlere, som måske i disse uger mister deres eksistensgrundlag, vi kan tage andre, for hvem en normal udgivelse af dagspressen er en absolut nødvendig ting i deres erhvervsudøvelse. Det kan være folk, der har brug for at annoncere, det kan være arbejdsløse, der har brug for at læse stillingsannoncer. Alle disse muligheder er simpelt hen faldet væk.

Derfor rammer denne konflikt bredt, den rammer urimeligt, og den rammer noget helt centralt i vores samfundsliv.

Vi har ment, at folketetinget i dag burde udtale sig meget klart om sit syn på denne sag, og vi mener, at folketetinget også i dag bør tage et initiativ i denne sag for at sikre, at der nu gøres alt, hvad der er muligt, for at få konflikten standset. Jeg kan sige, at kristeligt folkeparti og venstre ville egentlig have fremsat et selvstændigt dagsordensforslag, men sådan som tingene nu er indrettet her i huset, er det jo sådan, at hvis man ønsker sine synspunkter bragt frem til afstemning her i salen, så kan man undertiden være nødt til i stedet for at gøre det til et ændringsforslag til en allerede stillet dagsorden. Vi vil derfor gerne stille et ændringsforslag til den dagsorden, som hr. Auken har foreslået, et ændringsforslag, som for det første betyder, at folketetinget giver udtryk for sit syn på denne konflikt, et ændringsforslag, som for det andet på en klarere og mere bestemt måde sikrer, at der nu fra regeringens side gøres alt, hvad der er muligt, for at bringe denne konflikt til afslutning. Vi er altså ikke tilfredse med den formulering, hr. Auken kom med, som mere gik på, at man skulle følge situationen og i videst muligt omfang være opmærksom på de problemer, der kunne opstå – og hvad man ellers kan sige af pæne ord. Vi ønsker, at folketetinget simpelt hen skal opfordre regeringen til nu aktivt at gøre en indsats, og derfor vil jeg gerne have lov at stille et ændringsforslag til det af hr. Auken fremsatte forslag om motiveret dagsorden, og det vil jeg gerne gøre på kristeligt folkeparti og venstres vegne. Vi foreslår, at man efter ordet »omfang« i det af hr. Auken stillede dags-

ordensforslag lader resten udgå til og med ordet »parter« og i stedet indsætter: »fordømmer folketetinget den overenskomststridige konflikt på det grafiske område.« Endvidere – det er en sproglig rettelser – foreslår vi, at ordene »disse forhandlinger« erstattes af »de igangværende forhandlinger« og så efter sætningen »opfordrer regeringen til« lader resten udgå og i stedet indsætter følgende: »at gøre sin indflydelse gældende, således at konflikten omgående kan bringes til afslutning, hvorefter folketetinget går over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg skal altså til det af hr. Auken fremsatte forslag om motiveret dagsorden stille følgende:

Ændringsforslag.

»Ordene »konstaterer folketetinget folketingets arbejdsmarkedsudvalg« erstattes af følgende:

»fordømmer folketetinget den overenskomststridige konflikt på det grafiske område. Folketetinget må forvente, at de igangværende forhandlinger hurtigt fører til et positivt resultat og opfordrer regeringen til at gøre sin indflydelse gældende, således at konflikten omgående kan bringes til afslutning, «.

Det betyder at det dagsordensforslag, vi ønsker at et stort flertal i folketetinget derefter kunne samles om – og vi mener, det ville være vigtigt med en sådan enighed eller en sådan samlet optræden – hvis ændringsforslaget vedtages, vil komme til at lyde således:

»Idet folketetinget fastslår, af det af hensyn til den frie meningsdannelse og sikringen af et stort antal arbejdspladser er vigtigt, at dagspressen snarest udkommer i normalt omfang, fordømmer folketetinget den overenskomststridige konflikt på det grafiske område. Folketetinget må forvente, at de igangværende forhandlinger hurtigt fører til et positivt resultat og opfordrer regeringen til at gøre sin indflydelse gældende, således at konflikten omgående kan bringes til afslutning, hvorefter folketetinget går over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu stillet følgende ændringsforslag til forslag om motiveret dagsorden af *Auken*: (se ovenfor).

Også dette ændringsforslag indgår nu i forhandlingen.

[Formanden.]

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 12.02.

Mødet genoptaget kl. 13.30.

Forhandlingen genoptoges.

Ninn-Hansen (KF):

Jeg må skuffe tingets medlemmer med, at jeg vil fravige den praksis, som de foregående ordførere har fulgt, nemlig at afslutte deres taler med at fremsætte et dagsordensforslag; der vil ikke blive fremsat noget forslag til motiveret dagsorden af mig. Derimod vil jeg opfordre til at stemme for det forslag til motiveret dagsorden, som hr. Auken har stillet på 4 partiers vegne, og det vil jeg senere gøre nogle bemærkninger om.

Den forespørgsel, der er stillet af socialistisk folkeparti, er jo i formen en forespørgsel til regeringen, men jeg går ud fra, at SF også ønsker at få et svar på forespørgslen fra os andre, og jeg skal derfor gentage forespørgslens hovedindhold og straks give svaret. Det lyder som bekendt:

»Er det regeringens opfattelse, at den form, som arbejdsmarkedets overenskomstforhandlinger har fået denne gang, ... skal danne model for fremtidige overenskomstforhandlinger på arbejdsmarkedet?«

Svaret er: Ja, det er det. Det er det konservative folkepartis hensigt. Vi ønsker at fortsætte indkomstpoltikken her i landet. Vi mener, at den er nødvendig ikke alene denne gang, men også vil blive nødvendig i den kommende tid, altså op til de næste overenskomstforhandlinger. Vi mener også, at der er en forståelse i meget brede kredse for indkomstpolitikens nødvendighed. Da vi havde afstemningen om mæglingforslaget i sidste uge, var der dobbelt så mange, der stemte for et indgreb som imod. Nu har vi jo haft lejlighed til – og det er måske noget af det bedste ved tidspunktet for denne debat – at vurdere, hvordan reaktionen er dels i befolkningen, dels hos de to organisationer, der ikke selv klarede sagen.

Mit indtryk er ganske klart, at der er en udbredt forståelse i befolkningen for indgrebets nødvendighed. Jeg har ikke oplevet noget tidspunkt her i landet, hvor folketingets indgreb i en konflikt har fremkaldt så lidt modstand som denne gang. Der har jo bogstavelig talt ikke været indvendinger imod, at folketinget greb ind.

Hvad angår de to organisationer, anmodede LOs formand os direkte om at gribe ind, og det står vel mere og mere klart for de fleste eller for alle, at det flertal i Dansk Arbejdsgiverforening, der forkastede mæglingforslaget, ikke gjorde det ud fra ønsket om at bane vej for, at konflikten kunne komme, men mente, således som indkomstpolitikken var lagt op og havde udviklet sig, at det ville være det rigtige, at der blev taget et politisk ansvar. Der er ikke kommet nogen kommentarer, der tyder på, at Dansk Arbejdsgiverforening havde ønsket, at der skulle ske noget andet end det, der faktisk skete i folketinget i sidste uge.

Vi mener altså fortsat, at vi har behov for denne indkomstpolitik. Men vi vil da ikke dermed sige, at vi har fundet de vises sten med hensyn til fremgangsmåden. Hr. Christoffersen var inde på forskellige måder, hvorpå man kunne forbedre indgangen til en indkomstpolitik, og det er jo noget, vi får lejlighed til at drøfte, inden vi står over for de helt afgørende overenskomstforhandlinger næste gang.

Jeg vil blot henlede opmærksomheden på, at det konservative folkeparti flere gange har fremsat forslag om nedsættelse af et kontaktudvalg, som i god tid kunne forberede sådanne indgreb, som der her er tale om, et kontaktudvalg, hvori regeringen og de afgørende organisationer forinden kunne drøfte tingene og tilrettelægge en indkomstpolitik, ligesom vi har foreslået, at man fik Det økonomiske Råd tilknyttet et sådant kontaktudvalg. Det er en tanke, vi gerne vil vende tilbage til på et senere tidspunkt ud fra ønsket om at forberede indkomstpolitikken bedst muligt og – det gør jeg opmærksom på – give organisationerne noget større muligheder, end de har haft denne gang, til selv at medvirke til at give råd om, hvilke lovindgreb der er ønskværdige, for at man kan nå frem til den løsning, som også de finder rigtig. Jeg tænker selvfølgelig ikke mindst på, hvilken skattepolitik, eventuelt skattenedsættelser, man kunne ønske at få gennemført for at forberede en indkomstpolitisk løsning.

Vedrørende det nu ophøjede mæglingforslag

[Ninn-Hansen.]

skal jeg yderligere kun sige én ting. Som andre har jeg også bemærket økonomiministerens udtalelser. Økonomiminister Per Hækkerup har jo megen sans for logik, og det er da sandelig logisk, når han siger, at hvis bare alle arbejdsgivere siger nej, så holder rammen, og så bliver der ingen lønglidning. Det er fuldstændig rigtigt, og jeg synes kun, det er prisværdigt, at økonomiministeren så fuldtønde har sagt: nu har I at sige nej, hvis vi skal holde denne ramme. Men det er selvfølgelig også rigtigt, som jeg tror, det var formanden for Københavns Bogtrykkerforening sagde: ja men det forudsætter selvfølgelig, at arbejdsgiverne så ikke på forskellig måde bliver underløbet med hensyn til dette nej, de skal fremsætte over for kravene. Han gjorde i samme forbindelse opmærksom på, at ulovlige konflikter kan betvirke, at det kan blive meget vanskeligt for arbejdsgiverne at udføre denne samfundsopgave, som det er også efter økonomiministerens udsagn. Det er rigtigt, at vi kan blive nødsaget til at se på, om man kan give en bedre beskyttelse i sådanne situationer, hvis de opstår. Men det, jeg synes kan have interesse i første omgang, hvor vi håber, at man fastholder de nødvendige nej til krav om lønglidning, er, at Dansk Arbejdsgiverforening opfylder sin del af opgaven ikke alene med dette svar, men også med at indsamle oplysninger hele vejen, sådan at man konkret kan give meddelelse til os, hvis man fraviger den ramme, som de fleste af os er enige om helst skal fastholdes. Jeg vil altså opfordre – selvfølgelig gerne begge hovedorganisationer, men i dette tilfælde er det vel navnlig Dansk Arbejdsgiverforening – til løbende at indsamle oplysninger, således at vi kan få konkret besked på, om rammen er holdt, eller der er sket fravigelser.

I en artikel i Berlinske Tidende for den 12. september 1975 af højesteretssagfører Gunnar Gersted indleder denne med at sige følgende:

»Intet land er frit uden en fri presse.

Ingen frihed kan bestå uden et demokratisk samfund, hvor borgerne kan offentliggøre deres tanker gennem det trykte ord – i en fri dagspresse.«

Det er rigtigt, og jeg synes også, der var meget rigtigt i nogle meget konstruktive forslag, som højesteretssagfører Gersted i den samme artikel, der altså er skrevet for 1½ år siden, kommer med vedrørende nogle af de

spørgsmål, der har været så stærkt fremme i konflikten i den sidste tid.

Nogenlunde på samme tid havde vi en forhandling her i folketinget om et mindre forslag til pressestøtte, hvor vi også kom ind på spørgsmålet om ytringsfriheden og nævnte tanker om det, man plejer at kalde fredspligt o. lign. Vi havde desuden forhandlinger om disse spørgsmål i folketingets erhvervsudvalg; de blev så afbrudt.

Hvis man vil bebrejde regeringen og folketinget noget i forbindelse med dagbladskonflikten, kan jeg ikke se, at man kan rette bebrejdelser mod noget, der vedrører den aktuelle situation, men måske kan man sige til os og med en vis ret: når I nu var opmærksomme på problemerne for 1½ år siden, hvorfor standsede I så et konstruktivt arbejde for at få løst disse problemer?

Dertil vil jeg svare følgende: der er to grunde til, at man ikke fulgte dem videre. Den ene er et almindeligt ønske om at lade parterne klare den slags sager selv, hvis de kan, og at folketinget ikke i utide skal blande sig i det. Den anden grund er, at vi er mange i denne sal, der ikke ønsker, at pressens forhold skal klares ved hjælp af statsmidler, og det ville meget let være kommet ind i billedet, hvis vi havde videreført sagen dengang. Vi ønskede ikke, og vi ønsker fortsat ikke, at disse forhold skal klares ved hjælp af statsmidler.

Men jeg tror, at både regeringen og folketinget bliver nødsaget til at beskæftige sig med nogle af de spørgsmål, der blev rejst dengang. Vi ønsker ikke, det skal være statsmidler, men som højesteretssagfører Gersted påpegede i den nævnte artikel i Berlinske Tidende, har man jo en mulighed for at fritage dagspressen for nogle af de byrder, den har i dag, også beskatningsmæssigt. Det er i hvert fald noget, man kan drøfte.

Noget, som også er nævnt under den konflikt, og som jeg tror vi kommer til at stå over for også en række andre steder, er teknikken og menneskets stilling i forhold til en teknik, der går meget hurtigt frem og gør mennesker overflødige. Man kan sige, det ikke er noget nyt problem, vi har kendt det igennem mange tider, men i et moderne samfund er det vel rimeligt, at man finder veje for at afklare en sådan situation bedst muligt.

Nogle vil måske sige: ja men dermed løses den nuværende konflikt jo ikke. Nej, og den

[Ninn-Hansen.]

konflikt må selvfølgelig også løses af dem, der har sat den i gang, ved en forhandling. Men vi kan sørge for i folketinget at vise, at vi anerkender problemernes tilstedeværelse, er parat til at drøfte dem, også spørgsmålet om – og det er jo det afgørende – hvordan man kan sikre sig imod, at ytringsfriheden forsvinder, fordi der etableres konflikter, der rent faktisk bevirker, at det skrevne ord ikke kan komme på tryk, ikke kan komme ud. Dette spørgsmål kan bevirke drøftelser af en art, hvor man får andre organisationsmæssige bestemmelser ind end dem, man kender i dag, men jeg tror ikke, man skal gøre det forhastet. Jeg tror også, man skal erkende, at det ikke kun er dagspressen, nogle af disse problemer vedrører, og at man derfor hellere skal gå i gang med en virkelig konstruktiv drøftelse af det.

Mit parti har været med til at udforme det dagsordensforslag, der er fremsat af hr. Auken, og kan altså anbefale, at vi gennemfører det. Om det af hr. Christophersen fremsatte ændringsforslag skal jeg sige, at det falder i to dele. Venstre ønsker, at man skal fordømme den overenskomstmæssige konflikt på det grafiske område.

Man kan enten svare: ja selvfølgelig, eller også kan man svare, ja men hvorfor skal det stå her? Jeg betragter det selvfølgelig som en selvfølge – så er det vist sagt – at noget ulovligt må folketinget til enhver tid tage afstand fra. Jeg vil samtidig advare imod, at dette ting skulle udtale sig, hver gang der foregår noget ulovligt, for det er en given ting, at ulovlige forhold – og disse forhold er ulovlige – må folketinget selvfølgelig tage afstand fra. Men at udforme en udtalelse på dette punkt, når det i forvejen er ulovligt, bedømmes som ulovligt og der tages afstand fra det, vil vist være det, man kalder en pleonasm, hvis man gør noget sådant fra folketingets side. Det kan ikke være rimeligt, at vi skal begynde at fremsætte udtalelser, hver gang der finder ulovligheder sted her i landet, og det gør der jo desværre daglig på forskellige områder.

Den anden del af ændringsforslaget mener jeg er blevet opfyldt. Man opfordrer regeringen til at gøre sin indflydelse gældende, således at konflikten omgående kan bringes til afslutning. Regeringen har sammen med os andre udtalt sig om sagen og har samtidig sagt – og det betragter jeg som noget meget væsentligt – at man vil holde folketingets arbejdsmar-

kedsudvalg løbende underrettet. Det må jo betyde, ikke mindst i betragtning af at det er formanden for udvalget, der har fremsat forslaget, at dette udvalg selvfølgelig kan blive indkaldt på ethvert tidspunkt, noget medlem eller noget parti har konstruktive forslag at fremsætte. Det må også betyde, selv om man skulle ønske et møde i aften eller i morgen, at hvis man mener, at tidspunktet er inde til en drøftelse af disse ting, indkaldes udvalget. Dermed får alle mulighed for at finde det sted, hvor man kan drøfte med regeringen eller indbyrdes, hvad der kan gøres i sagen. Dermed betragter jeg den sidste del af hr. Christophersens ændringsforslag som opfyldt med det, der står i det af hr. Auken stillede forslag til motiveret dagsorden.

Lindinger (CD):

Det er yderst forståeligt, at SF her stiller en forespørgsel til regeringen, efter at dette høje ting har ophøjet mæglingsforslaget til lov, om dette system i fremtiden skal være model for, og om man også i fremtiden vil lægge en ramme for forhandlingerne. Det er noget, det er yderst svært for regeringen at udtale sig om, for det vil vel altid være sådan, at det vil være afhængigt af omstændighederne, hvad der skal foretages, hvis man ikke har et fuldt politisk flertal for, at der skal føres indkomstpolitik.

Nu er det jo sådan, at i hvert fald 5 partier blev enige om at føre indkomstpolitik i den krisesituation, landet var i. Man kan så spørge: hvor længe er landet i den situation? Efter de flestes bedømmelse er det jo ikke noget, der sådan holder op lige med det samme, og så kan man jo sige, at i den periode, hvor landet trænger til, at der er mere speciel styring af den slags ting, vil det nok være nødvendigt at føre indkomstpolitik.

CD har jo tilsluttet sig dette system allerede i august, og der er ingen hos os, der beklager, at vi har gjort det. Jeg tror heller ikke, at landets indbyggere beklager, at konsekvensen blev, at mæglingsforslaget i den givne situation blev ophøjet til lov. Jeg mener oven i købet, at mæglingsforslaget langtfra blev ringere derved, for der kom ting med i betænkningen, som tager højde for, hvad der i øvrigt sker i samfundet. Derfor tror jeg sådan set, det var en yderst lykkelig løsning, der kom. Det er en meget, meget god ting, at forhandlerne i begge lejre var enige, og det var da også skønt, at den ene lejr kunne vedtage det. At det så kneb i

[Lindinger.]

den anden, er jo det, der fik folketinget til at gribe ind.

Der er bare én ting ved indkomstpolitik, som jeg har nævnt et par gange herfra, og det er, at den efter min mening – og jeg kan også godt sige CDs mening, vi har jo før været ude for tvivl – bør følges op af en stram pengepolitik, og det er ikke helt sikkert, at det sker. Når man fører indkomstpolitik, bør man sikre sig, at det, som lønmodtageren får, er noget reelt, og dér bruger man jo også udtrykket realløn. Jeg frygter, at man ikke tager højde nok for, at det vil blive tilfældet. Det er meget godt, at man blev enig om lønforhøjelser, men hvad hjælper det, hvis priserne – og det har vi allerede set fra februar til marts og fra marts til april – stiger, for så er der ikke megen fornøjelse ved lønforhøjelserne. Det, det drejer sig om, er, som det er sagt så populært mange gange, ikke, hvad der er i lønningsposen, men hvad man kan få for det, der er i lønningsposen. Derfor er det efter min mening nødvendigt, når landet fører indkomstpolitik, i hvert fald i en periode, hvor der er flertal for at gøre det, at man tager den fulde konsekvens og gennemfører den del af den, der hedder kontrol med omkostningsforløbet.

Vi har rørt ved kronen; det er også noget, forbrugeren kommer til at mærke: 3 pct.s devaluering betyder fordyrelse af importen og dermed fordyrelse af de varer, der sælges i forretningerne. 3 pct.s devaluering betyder også en hjælp for landets eksport, men det er blot noget, der slår igennem væsentlig senere. Det er af yderste vigtighed, at man, i den situation landet er i, holder meget nøje kontrol med omkostningsforløbet, og det kan blive nødvendigt, at der træffes foranstaltninger hertil.

Det næste, jeg vil komme ind på, er pressekonflikten. Det siger sig selv, at man må have den allerstørste sympati med de mennesker, som rammes heraf – det er for den sags skyld os alle sammen – men jeg tænker specielt på typograferne. Det er ikke behageligt at konstatere, at den industrielle udvikling medfører, at ens erhverv faktisk er ved at blive kørt bagud. Vi har oplevet det før, men det gik bare sådan, at samfundet havde lidt lettere ved at sluge det, der foregik. Det er såmænd ikke så længe siden, vi havde godt og vel 1.300 mejerier i dette land, og nu har vi, så vidt jeg husker, godt et par hundrede. Der er adskillige mejeri-

ster, der har været genstand for omskoling, uden at det har lammet landet.

Det er helt sikkert, at det vil ske igen på andre felter, og det, det gælder om, er, at menneskene ikke bliver slaver af denne udvikling, men kontrollerer den. Der er sket det i årenes løb, at arbejdsugen, der for mange år siden var oppe på over 50 timer, gik ned til 48 og nu er kommet ned på omkring 40. Jeg tror også, vi skal længere ned, men det er en udvikling, som bør finde sted i et tempo, der gør det muligt at gennemføre omskoling.

Jeg vil benytte lejligheden, da jeg har tid til det i dag, til at erindre om mine forslag om dannelse af et par ministerier – det ene af dem anser jeg ikke mig selv for bedst egnet til, men alligevel – nemlig et ministerium for fritid, påtvungen fritid, som kædes sammen med idrætten og omskoling af arbejdsløse. Det vil være en gevinst for dette land i de næste år. At det så skal kædes sammen med et ministerium for initiativ, økonomisk planlægning, rationalisering og koordinering, er en anden sag. Det er muligt, der eksisterer nogen, der kan køre foretagendet, men jeg kender ikke de andre i øjeblikket.

Jeg vil gerne have lov at sige noget om formen for de forhandlinger, der finder sted i dette land og for øvrigt også i dette folketing. Vi ser jo gang på gang hele grupper stå op, men når det gælder knallertlovgivningen, ser vi også, at der sker noget tværpolitisk, at man kan stemme forskelligt i de forskellige grupper. Det er et spørgsmål, om ikke alle afstemninger i dette land burde være skriftlige, for der er ingen tvivl om, at der er forskel på menneskers mod til at se tingene i øjnene. Der er nogle, der er bedre til at sige tingene end andre, og dem bliver der måske lyttet lidt mere til – og det er vel heller ikke helt forkert at gøre det – men der er tit under afstemninger en angst hos dem, der stemmer, for hvad de, der har råbt så højt, nu vil sige til det, de stemmer. Det var måske ikke en dårlig tanke, at man – eventuelt ved lovgivning – fik indført, at der i så vigtige spørgsmål skulle være skriftlig afstemning; jeg tror, det ville medføre helt andre resultater af afstemningerne.

Konflikten i dagspressen rammer jo ikke bare dagbladene, langt fra, men utrolig mange andre steder, og da beskæftigelsen er et ømt punkt for mig, vil jeg gerne gøre opmærksom på, at jeg finder det helt uanstændigt, at denne

[Lindinger.]

konflikt har fået lov at løbe så længe. Det er nemlig sådan, at mange medborgere ikke kan få stillinger, fordi der ikke er stillingsformidling for tiden. Mange medborgere bliver arbejdsløse, fordi man ikke har reklamemedierne. Jeg ved da udmærket godt, at for nogle her i tinget er reklame nærmest et uartig ord, en ting, som fordyrer en vare, men jeg vil alligevel have lov til at sige som censor i mange, mange år på handelshøjskolen, at reklame virker omvendt: det billiggør varen, og denne billiggørelse af varerne er vi udelukket fra i dag.

Jeg kan godt forstå, at fremskridtspartiet tager med i deres dagsordensforslag, at der bør være mulighed for at reklamere i de regionale radioer. Det er faktisk sympatisk, for det er en af de ting, vi mangler, og det går ud over beskæftigelsen, når virksomhederne ikke ved hjælp af de medier, der ellers har stået til deres rådighed, kan skaffe den omsætning, som er nødvendig for, at varerne kan produceres billigst muligt og samtidig også give størst mulig beskæftigelse.

Det er en konflikt, som har et trist perspektiv, fordi den ikke kan løses på en måde, som gør alle glade, altså med en slags helhedsløsning; det er ikke muligt. Principielt må det være parterne selv, der løser konflikten, og det ligger jo også i SFs forespørgsel oprindeligt. Vi mener også, at det bør være parterne selv, og desværre, kan man sige, burde disse dagsordensforslag slet ikke være fremsat, fordi vi netop i dag og måske i morgen og i overmorgen befinder os på et af de mest kritiske tidspunkter under de igangværende forhandlinger. Derfor havde jeg i og for sig gerne ventet til næste uge. Men nu kommer regeringen med et udspil, og så har vi sammen med andre partier været med til at give dette uspil en form, som vi føler kan give bredere tilslutning i dette ting. Vi har ikke i mit parti kunnet støtte venstres ændringsforslag, selv om det har taget en hel del af, skal vi sige fællesdagsordenen med, fordi vi ikke kan gå med til, at der, som også hr. Ninn-Hansen så rigtigt udtrykte det, fra denne talerstol skal foretages nogen fordømmelse. Vi vil ikke være med til at fordømme nogen herfra, det er retten, der behandler denne sag for tiden. Derfor har vi, selv om vi har sympati for forslaget, ikke kunnet følge venstre på grund af den form, de har givet det. Vi mener, at udformningen nu er sådan, at den viser respekt for de parter, der forhandler, og

jeg vil blot sige, at vi håber ikke, at forhandlingerne kommer til at trække ud. Ifølge den form, som dagsordenen nu har fået, udtrykker man forventning om, at forhandlingerne hurtigt fører til et positivt resultat, og man opfordrer regeringen til nøje at følge udviklingen og ikke mindst løbende at underrette folketingets arbejdsmarkedsudvalg herom. Det er den baggrund, på hvilken CD kan anbefale alle i dette ting, for den sags skyld også venstre og kristeligt folkeparti, at stemme for den dagsorden, som socialdemokrater, konservative, radikale og mit parti er blevet enige om.

Jørgen Jensen (DKP):

Vi forstår godt tanken med SFs forespørgsel, at man her skulle kunne pålægge regeringen og socialdemokratiet ikke at gentage det, der er blevet gennemført ved denne overenskomstforhandling. Men jeg tror, at formerne for indgreb har været så mangfoldige, og at der også fortsat er muligheder, således at man også fra socialdemokratiets side kan tillade sig at sige, at man ikke vil gøre dette igen, men at man vil finde på nye former for indgreb.

Når jeg nævner socialdemokratiet, er det absolut ikke, fordi jeg glemmer, at der er partier i dette ting, som åbenlyst har det som erklæret mål at gennemføre tvungen voldgift og, som hr. Ninn-Hansen lige sagde, sikre, at det er overordnede hensyn til landets økonomi og kapitalhaverne, der bliver taget, før man giver frie forhandlinger.

Må jeg først komme med et par bemærkninger om, hvad der ligger i udtrykket frie forhandlinger. Det er retten for arbejderklassen til at formulere de krav, man mener er nødvendige i den givne situation. Det vil sige, at de erfaringer, som man har på arbejdspladserne både for overgreb, for manglende mulighed for at få indrømmelser og økonomisk for prisstigninger, har man lov til at rejse som krav.

Jeg tror, der er mange, der, hvis de ville sætte sig ned og læse overenskomsterne igen, som de er affattet i dag, ville blive slået med forfærdelse over den manglende retstilstand for arbejderne på mange områder. Jeg har sagt det mange gange, at de arbejdere, som bliver udsat for en afskedigelse, hver gang forbavses over, hvor lidt ret de egentlig har ifølge overenskomsterne. Men heldigvis er det den største del af arbejderklassen, som ikke kommer ud for uretfærdighederne, derfor ser de dem ikke. Sådan er der mange andre om-

[Jørgen Jensen.]

råder i overenskomsten, hvor der ikke er den retstilstand, som man påstår der skulle være, fordi det ikke er flertallet, der bliver angrebet på disse områder. Men det er retten til at stille krav, det er også retten til at forhandle dem frit, og det er retten til at aktionere, hvis man ikke kan få kravene igennem.

Så siger man her fra regeringens og fra socialdemokratiets side: ja men der er indkomstpolitiske hensyn, som man må tage, og i den økonomiske situation må der være en dæmpning i pengeindkomsterne. Det var årsagen til, at man måtte gribe ind, men der skulle selvfølgelig være lighed, indgrebet skulle ikke ensidigt være vendt mod lønmodtagerne, og der måtte ikke stå, at nogle skal skånes og andre skal snydes.

Nu må vi erindre om, hvad det var for et indgreb, der fandt sted denne gang. Det var augustforliget med den 2 pct. ramme, og det var indgrebet i dyrtidsreguleringen. Men hvor var indgrebene over for arbejdsgiverne og kapitalhaverne? Der var mange pæne tanker om, at man skulle have ØD, og jeg vil erindre om, at da LO for første gang i fagbevægelsens historie i juni måned 1974 gik med til en indkomstpolitisk løsning af en overenskomstsituation, sagde man, at det var på betingelse bl. a. af ØD. Vi er ikke tilhængere af det forslag til ØD, der foreligger, men det har været nævnt også i dag fra socialdemokratiet, at ØD var en af de ting, man ville have med ved et indgreb. Det kom ikke denne gang, og ikke alene kom det ikke, men der kom heller ikke på nogen måde noget indgreb over for storkapitalen. De indgreb, som fandt sted i 1975, hvad betød de for arbejderne? Ja, de betød, at de selv måtte til at tilkæmpe sig nogle af de små indrømmelser, som var nødvendige. De betød for kapitalhaverne øgede profitter, det kan man ikke skjule, fordi regnskaberne fra 1975-76 er blevet tilgængelige i dag. Det er en kendsgerning, at i 1976 forøgedes nettooverskuddet med 36 pct. Det er en kendsgerning, at fra alle de beregninger, der foreligger også fra regeringens økonomer, ved man, at produktivitetstigningen vil medføre en øget produktion og et øget overskud til selskaberne.

Det er også regnet ud – og det var før devalueringen – at overskuddene vil blive forøget med 24 pct., og så sætter man en ramme for arbejdernes indtægter på 2 pct. Man har ikke på mindste måde grebet ind over for kapital-

haverne. Man har ikke på mindste måde skredet ind over for alle de uhyrligheder, som bliver rettet imod arbejderklassen, f. eks. lukning af virksomheder, som egentlig var produktive, men hvor det var givende at flytte kapitalen over til et andet område.

Der er heller ikke lukket for, at man kan fjerne dele af kapitalen. Ja, det kunne være fristende at læse op – men både af tidsmæssige hensyn og andre hensyn skal jeg lade være – den lange række af overskud, vi allerede kender i dag fra virksomhederne i 1976, og som bl. a. viser, at hvis man tager skibsværfterne, som jo var i klemme, som var i krise, sagde man, så har de alle sammen haft en stor fremgang i overskuddene i 1976 i forhold til 1975. Det har de haft på trods af faldende ordrer og øget nedgang. Det groveste eksempel er vel B&W, som havde et overskud på 25 mill. kr. i 1975, men som havde et overskud på 92 mill. kr. i 1976. Det er sket, samtidig med at tusindvis af arbejdere på B&W er blevet afskediget. Det er sket, samtidig med at man har lukket afdelinger. Det er jo nogle af disse ting man burde have grebet ind over for, men det har man absolut ikke gjort hverken ved augustforliget eller ved det indgreb, som skete i sidste uge.

Så siger man: ja men arbejderklassen har accepteret det, den har forståelse for, at det var nødvendigt at gribe ind, og man siger; at man aldrig før har set så lidt modstand mod et indgreb. Ja men hvornår fandt indgrebet sted? Indgrebet i denne overenskomstsituation fandt sted i august måned, og da var der stærke protester fra arbejderklassen, fra den samlede fagbevægelse; ikke alene fra de højtråbende formænd i formandsinitiativet, men også fra LO og fra samtlige forbund protesterede man mod augustforliget. Det er, ligesom man helt har glemt, at det var det egentlige indgreb i denne overenskomstsituation. Det skete ikke i sidste uge, det var kun fuldbyrdelse af dommen, eller man kan sige den retfærdighed, som måtte til, nemlig at de, som havde ansvaret for en forkvaklet overenskomstsituation, også reelt måtte lægge navn til det indgreb, de havde foretaget i august måned.

Og hvad skete der ud over protesterne i august? Der skete også det, at lønaktioner, det, som nogle kaldte for lønhamstring, prøvede på at rette op på augustforligets ramme. Ja men var det så lidt, var det så få protester, at hr. Auken og andre ikke har kunnet se dem, så

[Jørgen Jensen.]

må jeg bare erindre om, at de samme, som ikke kunne se protesterne, som ikke kunne se lønaktionerne, dog blev så bange, at de selv med deres demokratiske sindelag gik og drømte om at kriminalisere aktionerne, for nu skulle man stoppe de få protester og aktioner, der var. Man kriminaliserede ikke, men man var nødt til at gennemføre det lønstop, som man gennemførte i december, fordi der var protester, fordi arbejderklassen ikke ville affinde sig med den begrænsning, som lå i 2 pct. rammen.

Vi skal ikke tage forskud på, hvad der vil ske i de kommende dage, men jeg vil erindre om, at i 1975 sagde de samme politikere: den lille håndfuld, som står ude på pladsen, tæller kun kommunister. Ja men den lille håndfuld gav udtryk for det, som hundredtusinder af danske arbejdere følte. Det var dem, der i og for sig var kernen i de mange titusinder af aktioner, som blev iværksat for at sikre sig lønforhøjelse i 1975-76. Det var sådan set det, det viste.

Må jeg så sige endnu en gang, det har været sagt tidligere under debatten: hvorfor sagde man ja til mæglingsforslaget? Var det for at sige farvel til frie forhandlinger og strejkeret? Det var det absolut ikke. Var det for at rette sig efter den økonomiske ramme? Det var det absolut heller ikke. Og jeg tror, at socialdemokratiet, hvis det fortsat vil sige, det taler fagbevægelsens sag, skal være en lille smule forsigtig med at lægge for meget i dette ja. Efter de fagretlige regler kan man som tillidsmand blive afskediget på grund af uærlighed. Jeg vil godt sige, at der er mange faglige tillidsmænd, som opfordrede til at stemme ja til dette mæglingsforslag, men som absolut ikke havde i tankerne at rette sig efter henstillingen om ikke at rejse lønkrav.

Allerede i den lille uge, der er gået, ved jeg, at der er rejst snesevis af lønkrav, som vil afsætte sig i hvert fald i meget skarpe forhandlinger ude på arbejdspladserne. Var det ærlighed, eller var det dette, at hr. Auken fortolker helt forkert, hvad det er, man har stemt for? Jeg tror, at mange af dem, der stemte ja, var ærlige, men de havde ikke tiltro til, at man kunne føre kampen på det grundlag, som var skabt her. Jeg tror, det er noget af det, vi skal have med i erindringen, når vi taler om, hvad flertallet i fagbevægelsen vil.

Og så er der talen om de svage organisa-

tioner. Ja men hvad er det? Svage organisationer er også dem, der svigter og overlader kampen til arbejderne ude på arbejdspladserne. Jeg tror, eller rettere sagt jeg ved, at titusinder af arbejdere stemte ja, fordi de ikke havde troen på fagbevægelsens muligheder i den givne situation, de så det som en håbløs kamp, og jeg ved også, at mange faglige ledere, som anbefalede at stemme ja, gjorde det, fordi de ønskede at flytte kampen fra overenskomstsituationen ud på arbejdspladserne, de følte egentlig, at denne vej ikke kunne følges.

Det er også en kendsgerning, at hele forløbet af overenskomstsituationen fra august måned tydeligt viste, at der er noget i retstilstanden på arbejdspladserne og i overenskomstforhandlingerne, som gør, at man ikke vil kunne bevare tiltroen til dansk fagbevægelse, hvis det fortsætter.

Man kan sole sig i, at man ikke stemte nej til mæglingsforslaget, men man kan også forbløde på den måde, som man har optrådt her. Dansk fagbevægelse kan ikke leve med, at man lukker op for rejsning af krav fra arbejdspladserne, tager dem frem som krav og så tager dem af bordet, fordi man skal tage politiske hensyn. Vi vil ikke true, men vi er overbevist om, at det, arbejderklassen ikke fik igennem her, skal man have igennem. Jeg vil igen erindre om erfaringerne fra 1975, hvor der jo viste sig noget andet.

Der er talt om deputationer og også om de manglende deputationer. Jeg erindrer én deputation, som vi havde besøg af i arbejderpartierne herinde i folketinget. Den sagde: vi anbefaler, at man stemmer ja til indgrebet i 1975. Der gik 3 uger, så lagde de samme tillidsmænd sig ned på landingsbanerne ude på SAS for at få de krav igennem, som man altså ikke havde fået igennem ved overenskomstsituationen.

Og så tales der om retstilstanden. Er det det, der praktiseres på Berlingske Tidende? Arbejdsretten har også været nævnt her som eksempel på, at vi herhjemme har fået tilstande på arbejdsmarkedet, som er efterlevelselsværdige. Man siger, at parterne på arbejdsmarkedet står lige i arbejdsretten. Det har været sagt mange gange tidligere, men det skal også gentages i denne debat, at der er noget overordnet over overenskomsterne, som ikke skal glemmes, og det er ejendomsretten, det er retten til at lede og fordele arbejdet, det er retten til at antage arbejdskraften. Det er rigtigt, at arbejderne

[Jørgen Jensen.]

ikke har ret til på Berlingske Tidende at strejke for at få overholdt de lokalaftaler, de havde, men arbejdsgiverne havde ret til i kraft af ejendomsretten at sende dem hjem og afskedige dem. Det kan de ikke dømmes for, og derfor er det uhyrligt, at man taler om, at arbejdsretten skulle være noget, der var efterlevelselsværdigt. Jeg må også erindre om, at såvel i en diskussion i radiotinget i fredags som her i dag er der fra folketingsmedlemmer sagt, at det er ikke overenskomstbrud, det, der sker på Berlingskeren, men at det er lovbrud, fordi overenskomstloven af 1975 ikke gør det til et overenskomstspørgsmål, men til lov.

Og så må man da også spørge: med hvilken ret kan man så bruge arbejdsretten i en sådan situation? Vi har i dansk retspleje mulighed for, hvad man ikke har i mange andre retssystemer, frivilligt at indgå voldgift eller aftaler, som man ikke behøver at behandle i en retssal, for at de skal have gyldighed. Men her er der tale om en lov, og derfor er det ikke op til arbejdsretten at behandle den.

Må jeg så med det samme sige om de dagsordener, der er foreslået om konflikten på typografområdet, at vi kan ikke stemme for den af fremskridtspartiet fremsatte dagsorden. Vi kan heller ikke stemme for ændringsforslaget fra venstre til socialdemokratiets dagsorden. Socialdemokratiets dagsorden siger ikke ret meget, men vi vil undlade at stemme om den, fordi vi mener, det bedste, der kunne ske i dag, var, at man overhovedet ikke udtalte sig om den konflikt.

Det, der foreligger her, er, at arbejderne er blevet tvunget ud i en kamp, og skulle der ske noget på dette område, skulle det være, at man i dag erkendte sit ansvar for, at situationen er kommet dertil, hvor den er, på Berlingske Tidende. For hvad er noget af årsagen til det? Noget af årsagen er, at det grafiske område ikke har haft ret til og mulighed for at forhandle de overenskomster, de skulle arbejde under. Der er sagt: hvorfor tager de ikke hensyn til den tekniske udvikling? Er de maskinstormere? Man skal bare erindre sig, at det er mere end 10 år siden det grafiske område rejste krav til deres overenskomster for at sikre sig, at den tekniske udvikling ikke skabte problemer inden for området; de ville tage højde for, både hvorledes arbejdet skulle fordeles, og hvordan man skulle nedtrappe antallet af arbejdere f. eks. på bladene. Det var ikke muligt

at få lov til at forhandle overenskomster. Forligsmandsloven og sammenkædningsreglerne betød, at selv om de grafiske arbejdere sagde nej til overenskomsterne, blev de påtvunget overenskomster, som ikke havde løst de mest elementære problemer for dem.

Det samme er jo situationen i dag, og det er egentlig noget ret enestående. Her har vi haft en overenskomstafslutning med et forligsmandsindgreb, en sammenkædning, en afstemning og et lovindgreb; på trods af dette genoptager man forhandlingerne om overenskomsternes specielle krav inden for det grafiske område. Hverken forligsmanden, afstemningen om mæglingsforslaget eller lovindgrebet kunne altså fjerne de åbenlyse uretfærdigheder, men nødvendiggjorde alene, at man genoptog forhandlingerne inden for det grafiske område. Det er noget af situationen. Og det er også det ansvar, som de har, der taler om frie forhandlinger, som taler om, at det skal være muligt for arbejdsmarkedets parter selv at løse problemerne, men som har forhindret det gang efter gang og dermed skabt de problemer, som findes inden for det grafiske område.

Må jeg så lige gøre en bemærkning til dem, der har talt om, at afstemningen på Berlingske måske ikke skulle være rimelig og rigtig, fordi den ikke har været skriftlig. Der har lige været en skriftlig afstemning inden for det grafiske område. Man har taget stilling til mæglingsforslaget. De grafiske arbejdere var dem, som havde den højeste stemmeprocent. De sagde klart og tydeligt nej ved den afstemning, og det var, fordi den berørte deres elementære problemer, nemlig spørgsmålet om de forhandlinger, de skulle have for at løse problemerne på deres arbejdspladser.

Som sagt er det ikke vor opfattelse, at denne debat vil forhindre, at de, der går ind for indkomstpolitik i tiden fremover, vil undlade at gribe ind i arbejdsmarkedets problemer. Jeg er også af den opfattelse, at de har sat så store lighedstegn imellem det kapitalistiske samfund og kapitalhavernes interesser, at de ser sig nødsaget til at gribe ind over for arbejderklassen og svække den fremfor at støtte arbejderklassen i den kamp, der må føres. Derfor tror jeg ikke, det giver nogen garantier for arbejderklassen, men det kan måske endnu en gang understrege, at det er nødvendigt for arbejdspladsernes folk selv at løse de problemer, de har både med hensyn til deres arbejdsforhold, som det sker i det grafiske område, og med hensyn

[Jørgen Jensen.]

til at forhindre overgreb fra arbejdsgiverne, ligesom det gælder de økonomiske forbedringer, som de må have for at dæmme op for prisstigninger, devaluering og andre forsøg på at svække deres stilling.

Tal har været nævnt, men det skal blot være understreget, at vi føler os overbevist om, at den kraft, som er i de faglige organisationer, i sammenholdet på arbejdspladserne, vil sikre, at det, der blev gennemført i sidste uge, det, der blev gennemført ved overenskomstforhandlingerne, ikke holder, men at arbejderklassen vil sprænge de rammer, der er stillet op.

Bolvig (RV):

I modsætning til hr. Jørgen Jensen og hans parti vil jeg på det radikale venstres vegne udtrykke tilfredshed med, at regeringen og socialdemokratiet i stigende grad er indstillet på at føre indkomspolitik. Jeg tror, at vi skal videre ad den vej i fremtiden, og vi må udnytte de erfaringer, vi har fået i forbindelse med indgrebet her. For det er jo rigtigt, som hr. Christophersen gav udtryk for, at selvfølgelig kunne det gøres bedre, og der kan indvendes adskillige ting mod det, som har været præsteret i den sidste uge. Men lad os udnytte erfaringerne og lad os erkende, at i et samfund som det danske er det helt sikkert og helt nødvendigt, at vi betræder netop de veje, som vi er slået ind på. Vi står jo helt uden tvivl om 2 år i nøjagtig den samme situation, og derfor vil det være godt, om vi er i stand til at behandle situationen endnu bedre, end vi har gjort i denne omgang.

Jeg vil gerne give hr. Auken ret, når han siger, at økonomisk demokrati eller medejendomsret, medindflydelse og medansvar er så væsentlige ting i hele problemet om indkomspolitik, at det må være op til dette høje folketing at sørge for, at vi får diskuteret den slags ordninger inden næste overenskomstsituation. Efter min opfattelse eksisterer den såkaldt frie forhandlings- og aftaleret i mindre og mindre omfang, og det er helt realistisk at erkende det, thi ingen ansvarlig regering og intet ansvarligt folketing vil nogen sinde acceptere, at et samfund som det danske kan kastes ud i fuldstændigt kaos.

Der er jo tre parter i en arbejdskamp, men man glemmer som regel den tredje part. De to parter er de to kombattanter, de to modstandere, men tredjeparten, der næsten altid er

langt de fleste, er resten af menneskene i samfundet, som må lægge ryg til alle de mange problemer, en arbejdskamp kan give. Der er ingen sejrherre i en arbejdskamp, der er kun tabere, og i modsætning til det, hr. Kurt Hansen sagde i sidste uge, tror jeg, at taberne især er de lavtlønnede og de arbejdsløse. Jeg tror, det især er disse grupper, som et stort flertal her i folketinget er indstillet på at hjælpe særligt, og jeg tror, det er netop disse grupper, som lider under parternes frie forhandlingsret og under et stort sammenstød mellem modstående parter. Det tror jeg også folk i høj grad har øjnene åbne for.

Jeg tror, det er rigtigt, som hr. Auken sagde, at der ingen demonstranter og demonstrationer eller uro har været, siden folketinget skred ind i sidste uge. Det er blevet bestridt senere her fra denne talerstol, men jeg synes, at det allerklarest bevis på, at der i befolkningen er en forståelse for en indkomspolitik, fik vi ved valget, hvor jeg tror, at hovedårsagen til socialdemokratiets meget smukke valgresultat netop var, at folk havde tillid til, at socialdemokratiet nu var indstillet på at føre indkomspolitik, og måske, at socialdemokratiet var mest egnet til at lede en koalition af partier, som netop ønskede at føre indkomspolitik. Der tror jeg vi fik befolkningens klare svar, at man er helt indstillet på, at i et moderne samfund som det danske er indkomspolitik nødvendig.

Det er klart, at vi lever i et kompliceret samfund. Vi er blevet mere og mere afhængige af hinanden. Det er jo således i dag, at selv små grupper er i stand til at lamme hele samfundet og stille folketinget og alle myndigheder i dette land i en overordentlig vanskelig og ubehagelig situation. Selv små grupper udgør, takket være vores gensidige afhængighed, en alt, alt for stor magtgruppe, som kan fremkalde kaos til skade for alle.

Det er da klart, at vi kan være glade for, at vi i Danmark har et godt organisationssystem, at vi har dygtige interesseorganisationer, og at vi har dygtige og i hvert tilfælde meget magtfulde ledere af disse interesseorganisationer. Men det er klart, at folketinget aldrig må glemme, at interesseorganisationernes formænd, hvilken organisation de nu måtte tilhøre, er valgt til at varetage deres medlemmers helt egoistiske egen interesse, det være sig inden for Arbejdsgiverforeningen, LO, læger, jurister, lærere, laboranter, hvad ved jeg; de er

[Bolvig.]

valgt til at varetage de enkelte organisationers medlemmers helt egoistiske egen interesse. Men folketinget er valgt til at varetage helhedens interesse, og det må for det radikale venstre være det, der er det afgørende. Vi her i det høje ting skal varetage helhedens interesser, derfor kan vi lige så godt erkende, at indkomstpølitik forhåbentlig er kommet for at blive, og derfor skal vi gøre den så effektiv og god som overhovedet muligt.

I sidste uge sagde hr. Jørgen Jensen, at folketinget er komplet uegnet til at deltage i overenskomstdrøftelser, ja, at det ligefrem var umoralsk at bryde ind i dem. Jeg vil næsten sige det modsatte. Jeg mener, det vil være aldeles ansvarsløst over for de mange, over for helheden, hvis ikke folketinget var rede til at skride ind. En økonomisk politik kan efter min mening kun gennemføres i en reel samklang mellem organisationer, regering og folketing.

Jeg kan på det radikale venstres vegne anbefale det af hr. Auken fremsatte dagsordensforslag. Vi er naturligvis som andre i dette ting klar over, at det er en overordentlig tragisk konflikt, som alle gode kræfter må samles om at få løst. Vi håber, at de forhandlinger, der foregår i øjeblikket, vil blive frugtbare og udbytterige, og vi har den opfattelse, at hr. Aukens dagsordensforslag, som vi helt støtter, kan være en moralsk opbakning af disse forhandlinger. For det er jo klart, at det ikke kun er et beskæftigelses spørgsmål – det er det langt uden for dagspressens eget område – men det er også i høj grad et spørgsmål om pressefriheden, som naturligvis må have folketingets store interesse. Vi kan altså anbefale, at man støtter det af hr. Auken fremsatte dagsordensforslag.

Honoré (KrF):

Jeg vil først takke statsministeren for den sobre fremstilling af problematikken omkring overenskomstforhandlingerne før, nu og i fremtiden. Måske var indlægget lidt for beroligende, i ægte ministerstil, måske var det lidt for tillidsfuldt over for hovedaktørerne på overenskomstområdet, idet jeg mener, at hr. Bolvig har mere ret, når han forsøger at afdekke: hvad er interesseorganisationer konstrueret for? De er konstrueret for en temmelig snæversynet varetagelse af medlemmernes snævrere interesser med en udpræget tendens til at fungere ifølge den kollektive egoismes krav.

Der er imidlertid ikke tvivl om, at overenskomsterne er uløseligt forbundet med hele samfundsøkonomien. Det er nødvendigt, som også statsministeren var inde på, at der på den ene eller den anden måde sker en samordning. Hvis lønmodtagerne opnår for høje lønninger, fremkalder de gennem denne fordel til dem selv arbejdsløshed for andre og måske lidt senere også for sig selv. Og hvem skal så betale gildet? Det skal de andre, det skal skatteborgerne, det skal stat og kommune.

Når samfundet øger skatter og afgifter, er samfundet i stand til at inddrage overenskomstmæssige lønforbedringer. Når samfundet omvendt sætter skatterne ned, kan det skabe større realindkomst end overenskomstmæssige lønforbedringer. Endvidere er staten den største arbejdsgiver, hvis forhandlingsposition uvægerlig vil påvirke alle de andre områder.

Sker det så, at overenskomsterne går i hårdknude og landet trues af strejker af et omfang, der kan skade landet uopretteligt på livsvigtige områder, ja, så forventer almindelige mennesker, at statsmagten griber ind, og organisationer kan selv opfordre statsmagten, folketing og regering, hertil.

Af mange grunde er det derfor indlysende, at staten er til stede ved overenskomstbordet og vil være det i fremtiden. Spørgsmålet er derfor ikke, hvorvidt, men hvordan staten bør deltage i overenskomstforhandlingerne. Kristeligt folkeparti er tilhænger af den frie forhandlingsret. Rent principielt mener vi, at det rigtige må være, at parterne selv under hensyntagen til driftsøkonomiske og samfundsøkonomiske realiteter kan forhandle sig frem til et for begge parter og samfundet acceptabelt resultat. Vi må se i øjnene at dette desværre ikke altid er muligt, og at det må være en statslig interesse at medvirke til at hindre overenskomstresultatet i at gå ud over det samfundsøkonomisk acceptable. Dette ophæver ikke den frie forhandlingsret, men angiver de grænser, inden for hvilke den bør foregå.

Der vil også ved de kommende overenskomster være behov for, at lønfastsættelsen samordnes med andre økonomiske faktorer, og folketinget og regeringen må medvirke hertil. Jeg tror imidlertid, der er behov for en organisatorisk form, hvorunder bl. a. arbejdsmarkedets parter, regering og folketing, men måske også andre, i god tid i forvejen kan drøfte de forskellige nationaløkonomiske og politiske forudsætninger for de kommende overenskom-

[Honoré.]

ster. Jeg vil derfor opfordre regeringen til at forsøge etableret et sådant indkomstpoltisk organ allerede i dette år.

Vedrørende de forskellige dagsordensforslag skal jeg meddele, at vi må afvise SFs dagsordensforslag. Jeg finder det i øvrigt uklart. Hvad mener SF f. eks. med »fagbevægelsens selvstændighed«? Selvstændighed i forhold til hvad? Der står, at strejkeretten er et uantasteligt demokratisk princip. Vi mener, at almenvellet må være et overordnet princip også på dette område, der kan nødvendiggøre begrænsninger i strejkeretten.

Betyder SFs dagsordensforslag, at SF mener, at også overenskomststridige strejker er et uantasteligt demokratisk princip? Det vil jeg gerne høre SFs ordfører oplyse. Mener SF, at aftalebrud er noget fint og godt og uantasteligt? Hvis dette er tilfældet, så vidner det for mig at se om en sørgelig mangel på retsbevidsthed hos SF.

Fremskridtspartiets dagsordensforslag, som er temmelig langt, er lavet efter opskriften: alt godt fra havet, spændende fra arbejdsformidlingskontorer til annoncer i regionalradioen. Jeg savner i fremskridtspartiets dagsordensforslag egentlig kun et forslag om nedsættelse af lønningerne i Grønland, men selv om dette forslag blev tilføjet, ville vi dog stemme imod.

Vi kan heller ikke stemme for det dagsordensforslag, der er stillet af hr. Auken. Vi er i hvert fald meget tvivlende over for værdien af et sådant forslag. Det er støttet af det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og det radikale venstre.

Forslaget siger jo ikke så forfærdelig meget. Det fastslår nogle ting, vi alle sammen ved. Det konstaterer, hvad vi også ved, at der foregår forhandlinger. Så udtrykkes der en forventning fra folkettingen. Man kunne lige så godt sige: en formodning, et håb, eller hvad ved jeg. Endelig opfordres regeringen til at udøve en slags oplysningsvirksomhed over for markedsudvalget om ting, som markedsudvalgets medlemmer formodentlig har kunnet læse om i Information dagen i forvejen. Dette dagsordensforslag er forunderlig tamt. Der er så at sige ingen tiger i tanken, højest en papirtiger.

Det af venstre stillede og af kristeligt folkeparti støttede ændringsforslag til hr. Aukens motiverede dagsorden, udtrykker derimod en virkelig holdning til de spørgsmål, der her er

tale om. Man kan som den konservative hr. Ninn-Hansen finde det overflødigt, at folkettingen skal fordømme denne konflikt, men når man tænker på, at den for det første er udtryk for aftalebrud, manglende respekt for retten, at den for det andet skader den frie meningsdannelse, der er så vigtig for demokratiet, og for det tredje truer et stort antal arbejdspladser, så mener jeg, at folkettingen med rette udtrykker en virkelig afstandtagende holdning hertil. Det er for retsbevidstheden afgørende, at det høje ting direkte fordømmer en sådan adfærd.

Kristeligt folkeparti vil ligesom venstre ikke nøjes med at få en orientering i udvalget, men vi opfordrer regeringen til at gøre sin indflydelse gældende. Den socialdemokratiske regering anser sig for LOs nære samarbejdspartner. Derfor mener vi, at der påhviler denne regering en ganske særlig forpligtelse i en sag som denne.

Centrum-demokraterne har ved gentagne lejligheder krævet initiativer fra regeringen. Nu har centrum-demokraterne fået chancen ved at tilslutte sig det af os støttede ændringsforslag i stedet for at tilslutte sig regeringens dagsordensforslag, der jo ikke siger noget, men selvfølgelig heller ikke siger noget forkert.

Jeg vil derfor anbefale, at man stemmer for det af venstre og kristeligt folkeparti stillede ændringsforslag.

Ib Christensen (DR):

Folketinget forbedrer med garanti ikke sit omdømme ved at spille så mange timer på denne matte reprise af fredagens debat. Det gør det ikke bedre, at de fire første ordførelere hver skulle rasle med et dagsordensforslag.

Lad mig om emnet sige – nu da vi skal debattere det – at det er en meget farlig vej, regeringen og folketingets flertal er kommet ind på, både med indgrebene i 1975 og indgrebet just nu i 1977 og med augustforligets henstilling. Derved skabes der en politisk spekulation i noget, der alene burde være erhvervslivets og arbejdsmarkedets egne forhold. Der skabes spekulation fra de marxistiske partier i klassekamp, der skabes spekulation hos de borgerlige partier i at blande sig i arbejdsmarkedets og erhvervslivets interne aftaler og overenskomstforhold. Der skabes spekulation fra Dansk Arbejdsgiverforenings side og fra LOs side i, at man nok rager kastanjerne ud af ilden for dem, hvis ikke de bliver enige. De fratages

[Ib Christensen.]

deres ansvar, og de fratages risikoen ved en konflikt.

Konsekvensen af dette er i og for sig antydet i det ændringsforslag til hr. Aukens dagsordensforslag, som venstre og kristeligt folkeparti har stillet, men jo endnu stærkere i de udtalelser, der kom i fredags fra disse andre partier, nemlig en umyndiggørelse, tvang og rettergang over for erhvervsliv og arbejdsmarked, altså tvangsindkomstpolitikken i renkultur.

Der må være en anden vej for at løse disse ting. Der må være en anden vej for at sanere vores økonomi end denne politik, der har sådanne korporative tendenser. Man kan efter behag antyde noget fascistisk eller noget kommunistisk, det er i hvert fald fjernest muligt fra noget, der hedder liberalisme og social retfærdighed.

Vi går ind for den frie aftaleret for arbejdsmarkedets parter. Vi mener det alvorligt, og vi mener det så alvorligt, at vi siger, at det må være deres eget ansvar, også økonomisk, hvis de ikke kan blive enige, og at samfundsmagten kun skal gribe ind, hvor i egentligste forstand livsvigtige samfundsfunktioner er truede, altså menneskeliv og lignende meget alvorlige trusler mod overhovedet samfundets mest vitale funktioner. Hvis man anerkender arbejdsmarkedets parter's ansvar, og hvis man fortæller dem, at de selv skal klare tingene på eget ansvar og risiko, så kan der samfundsøkonomisk også være den fordel i det, at de tvinges til enighed, og at de enes på et niveau, som samfundsøkonomisk er mere forsvarligt.

Hvad er så alternativet? Ja, hvis vi skal prøve at få en indkomstudvikling og en omkostningsudvikling, der er mere behersket, end den har været de senere år – og det kan der jo være bred enighed om i dette ting – så må man prøve at se på, hvad det er, f. eks. LO og Dansk Arbejdsgiverforening stiller op som ønskelige mål eller krav. Dér siger lønmodtagerne, 85 pct. af dette lands befolkning, at de ønsker en jordreform, der stopper spekulatjonen i jord. De ønsker de arbejdsfrie gevinster på jord inddraget til samfundet. Og så fører augustforligspartierne den stik modsatte politik, som det netop skete ved februarforliget, hvor man lemlæstede den amtskommunale grundskyld.

Hvad siger Arbejdsgiverforeningen? Hvad siger erhvervslivets folk? Ja, de siger, at de of-

fentlige udgifters takt skal dæmpes, og at vi skal have skattelettelser ved socialt forsvarlige, men tilpas omfattende besparelser. Ved en anden indtægtskilde, gennem inddragelse af de samfundsskabte jordværdier, kan man skabe en betydelig forøgelse af folks disponible realløn, og så kan man samtidig stoppe farlige inflationskilder. Man kan få renten ned og lede kapitalen over til produktive investeringer i erhvervslivet, så flere kan komme i arbejde, i stedet for som nu, hvor den bliver anbragt passivt i jord og fast ejendom.

Det kunne animere arbejdsmarkedets parter, både arbejdsgiversiden og arbejdstagersiden, til frivillig tilbageholdenhed, fordi det ville være imødekommelse af krav, som begge sider har stillet, men som man i dag overhovedet negliger eller fører den stik modsatte politik af. De kunne da se, at denne politik ville nytte, fordi netop de hovedkrav, som de har stillet, ville være indfriet, og de kunne da slutte deres forhandlinger på et niveau, som samfundsøkonomisk også havde været mere rimeligt.

Regeringen har ikke afsløret sine hensigter om, hvordan den i fremtiden vil tackle indkomstpolitikken. Statsministerens redegørelse er i så henseende meget lidt oplysende. Derfor synes jeg, det tilkommer de politiske ordførere her at afsløre, hvad de forskellige partier kunne tænke sig i overensstemmelse med den forespørgsel, der ligger som grundlag for denne debat. Hermed har jeg altså antydet i korte linjer, hvad der ligger retsforbundet på sinde i denne henseende.

Der er blevet talt en del om dagbladskonflikten, og det er meget beklageligt for ytringsfriheden, at så mange dagblade er stoppet. Retsforbundet hører ikke til de partier, der betragter det som en urokkelig del af verdensordenen, at 90 pct. af dagspressen skal være borgerlig, at den skal være EF-orienteret, og at den skal have lige netop den struktur, den har. Men ubestrideligt er det naturligvis, at dagbladskonflikten er et alvorligt tab for ytringsfriheden under alle omstændigheder, og derfor er det ønskeligt, at parterne kan forhandle sig til enighed, at vi kan få en løsning på disse problemer.

Vi kan vel fra samfundets side tilbyde nogle omskolingsmuligheder og nogle førtidspensionsmuligheder for dette erhverv, som er ramt af strukturvanskeligheder. Men først og fremmest må det dog tilkomme de pågældende par-

[Ib Christensen.]

ter i denne faggruppe selv at enes om tingene. Noget, vi ser på med megen sympati, er, dersom man kunne blive enige om fredsaftaler, som man har det f. eks. i Sverige, hvor man ikke laver arbejdskonflikt på dagbladene, hvor de udkommer, og hvor denne meget vigtige ting i samfundslivet bevares, også når der er uenighed, men hvor man altså ikke laver strejke eller lockout. En sådan fredsaftale, omfattende dagspressen eller hovedparten af den, ville være et overordentlig stort fremskridt, som vi ville hilse med glæde. Vi ser i det hele taget ikke andre muligheder for fra folketingets og regeringens side at gribe ind, end at man kan give dem nogle gode råd og så i øvrigt håbe, at parterne vil løse konflikten selv. Det er jo en konflikt, der ikke blot er til skade for ytringsfriheden, hvilket jo er det alvorligste, men sandelig også rammer sagesløse borgere, kioskejere og forretningsverdenen.

Om de forskellige dagsordensforslag skal jeg sige, at vi afviser fremskridtspartiets dagsordensforslag. Det er jo, som om fremskridtspartiet med overordentlig stor flid beflitter sig på at lave dagsordensforslag, som det er stensikker på at intet andet parti vil stemme for. Jeg ved ikke, om det er et led i martyrglorien, eller hvad det er, men noget sagligt formål tjener det med garanti i hvert fald ikke.

Venstres og kristeligt folkepartis ændringsforslag til hr. Aukens dagsordensforslag kan vi ikke gå ind for, tværtimod. Vi må anbefale, at man stemmer imod, for det betyder, at folketing og regering truer med at gribe ind på dette område, hvor folketing og regering ikke bør gribe ind.

SFs dagsordensforslag har vi sympati for og vil gerne stemme for, hvis det kommer så langt.

Vedrørende augustforligspartiernes forslag må vi sige, at indholdet af det er tilpas selvfølgelig, tilpas banalt og tilpas intetsigende til, at vi ikke vil modsætte os dette forslag.

Tyroll (VS):

Hr. Kurt Hansen og jeg deler ordførerskabet.

Jeg skal indledningsvis sige noget om selve den forespørgselsdebat, der her finder sted. Vi fra venstresocialisterne finder, at det er nødvendigt at tage en sådan forespørgselsdebat. Det er nødvendigt fortsat at søge belyst, hvilken udvikling der er i den politik, man lægger

for arbejdsmarkedet fra socialdemokratiets side.

Vi har klart afvist de indkomtpolitiske tiltag, som igennem længere tid har præget den politik, der er ført fra socialdemokratiets side, fra den socialdemokratiske top over for arbejdsmarkedet. Vi har gjort det ud fra principielle overvejelser, ud fra, at en statslig styring af indkomstudviklingen uundgåeligt vil ske på kapitalens betingelser og dermed svække lønarbejderne over for kapitalen i den klassekamp, der ubønhørligt ruller videre, og fordi indkomtpolitikken vil have følgevirkninger i retning af totalitære indgreb mod mulighederne for at føre lønkamp.

Vi har set nogle spekulationer i den retning, og vi har set, hvordan man har været indstillet på at gennemføre ugylldiggørelser over for lønfremgangen mellem overenskomsterne. Vi har også set, hvordan disse indgreb er blevet fremført på baggrund af en argumentation om, at der er tale om et lønforspring her i landet, og hvor man opererede med nogle tal, som i første omgang var ret så misvisende og blev imødegået af andre økonomiske eksperter end dem, der i første omgang rykkede ud med talene.

Vi har set, hvordan man rykkede ud med en argumentation om at skulle forbedre konkurrenceevnen. Vi har også i forbindelse med den nylige debat, vi har haft om overenskomstindgrebet, set, at det i virkeligheden ikke står så pøkkers skralt til for konkurrenceevnen, idet ordrebeholdningen i dansk industri i det seneste år er vokset med 4 pct. Samtidig har vi kunnet konstatere, hvordan der er en skæv udvikling i dette, idet der for eksportordrebeholdningens vedkommende er tale om en vækst på 20 pct., medens ordrer til hjemmemarkedet er faldet med mere end 10 pct. Vi mener, at dette nok så meget hænger sammen med, at man i forbindelse med forbedring af konkurrenceevnen i virkeligheden griber ind over for den købekraft, der er til stede i befolkningen, og dermed altså på urimelig vis er med til at fremme en arbejdsløshedsudvikling, i modsætning til hvad der egentlig er indeholdt i den målsætning, som man stiller op i forbindelse med argumentationen.

Men hvilke holdninger kan vi så forvente os fremover fra socialdemokratiets side? Ja, dér må jeg sige, at på den måde, som ordføreren for forespørgerne, hr. Ole Henriksen, og altså SF, her har stillet forespørgslen, mener vi nok,

[Tyroll.]

at man kunne være gået lidt længere i retning af at komme med nogle konklusioner på, hvad holdningen vil være.

Det, der har været tilfældet i de senere år fra statsministerens side i dag, at disse overenskomstforhandlinger selvfølgelig ikke foregår frit svævende i luften, men at man må tage noget hensyn til den almindelige samfundsudvikling, her selvfølgelig underforstået, at det er den almindelige kapitalistiske samfundsudvikling, det drejer sig om.

Det, der har været tilfældet i de senere år omkring overenskomsterne, er, at man har benyttet forskellige modeller for de indgreb, man har foretaget. Det har været sådan, at der er tale om en decideret socialdemokratisk politik, ja, man kunne ligefrem sige, at socialdemokratiet har gjort indkomspolitikken til en del af sin idépolitik. Det kommer bl. a. til udtryk, når kranssekagen på fagbevægelsens treenighed, bestående af fagbevægelsen, socialdemokratiet og kooperationen, skal udtale sig om, hvad der er den fremtidige linje på det økonomiske felt, når man skal forsøge på baggrund af illusioner hos socialdemokratiet at bringe kapitalismen under kontrol. Man siger i den sidste årsberetning fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, at der er stor enighed om, at der herhjemme skal føres indkomspolitik for at dæmpe stigningen i vore produktionsomkostninger. Man siger også, at lønnen er langt den største omkostningsfaktor, og at det derfor ikke er unaturligt, at en indkomspolitik tager udgangspunkt i en begrænsning af lønstigningerne. Det er udgangspunktet for den politik, man vil føre, og det siger altså, at man vil medvirke til fortsat at fastholde en indkomspolitik løsning.

Det har man også vist at man tidligere har villet gøre. Ved den forudgående overenskomstafslutning var det ikke regeringen, der greb ind og sagde, at der var disse lønrammer, det var ikke folketinget, der greb ind, nej, man brugte fagbevægelsen, man brugte Thomas Nielsen og LO-toppen til at fortælle, hvad der var den smalle vej for arbejderklassen, hvilke samfundsøkonomiske rammer der skulle gennemføres. Man brugte kongresser, og man brugte repræsentantskabsmøder til at få lagt nogle rammer omkring de overenskomstkra, der blev formuleret på arbejdspladserne. Uanset om regering eller folketing greb ind, så gennemførte man denne politik fra socialdemokra-

tiets side via sin repræsentation i fagbevægelsen.

Det er også på den baggrund vi må sige, at vi nok kan stemme for det dagsordensforslag, som er stillet af SF. Men når det drejer sig om, at folketinget skal udtale, at fagbevægelsens selvstændighed og strejkeret må anses for uantastelige demokratiske principper, så kan vi ikke se, at det er de store resultater, der er opnået ved at man siger, at fagbevægelsens selvstændighed er uantastelig. Det, der er tale om, er, at socialdemokratiet er ved at sætte denne selvstændighed kraftigt over styr og begrænser aktionsmulighederne for fagbevægelsen imellem overenskomsterne, er tilbageholdende med at give støtte til de arbejdskampe, der går imod de forsøg på at gennemføre indkomspolitik og at nedskære arbejderklassens realløn, hvad der reelt vil blive tilfældet ifølge dette overenskomstindgreb.

Vi mener altså, at der i højere grad er tale om en decideret politisk linje, som socialdemokratiet er slået ind på, en indkomspolitik linje, som man med alle midler og med treenigheden i fagbevægelsen ønsker at sætte igennem, og som vi derfor i højere grad fra venstrefløjspartierne her i salen forsøger at gå samlet til aktiv politisk kamp imod. Egentlig må vi føre an i et politisk opgør i fagbevægelsen for at modvirke den udvikling, der er ved at medføre en manglende troværdighed hos fagbevægelsen, hvad der kommer til udtryk i den dårlige stemmedeltagelse omkring overenskomstafslutningerne. Man tror simpelt hen ikke på, at det gælder noget, når det på forhånd er sagt fra Thomas Niensens side, at man vil gå til regeringen og vil have et indgreb fra regeringens side, hvis ikke det mæglingsforslag, man har fremsat, kommer igennem.

Der er ingen troværdighed i det spil, der foregår omkring overenskomsterne, derfor den dårlige stemmedeltagelse. Den troværdighed, der skal opbygges, skal opbygges på de enkelte arbejdspladser for igennem lokale kampe at kunne undergrave den form for båndlægning af arbejderklassen, som socialdemokratiet her er med til at gennemføre og ser ud til at ville fortsætte med.

Kurt Hansen (VS):

Nu har hr. Tyroll jo snakket en del om indkomspolitik, og VS' vurdering af den har vi givet flere gange før. Nu har vi fået det til at stå krystal- og stjerneklart, så der ikke er no-

[Kurt Hansen.]

gen som helst tvivl om, hvad VS mener om indkomstpolitik. Vi mener, at det, den vil føre til, er en skråplanspolitik, der naturligvis forpligter de partier, der laver denne økonomiske politik, til at håndhæve den igennem forskellige former for ugyldiggørelse af opnåede lønforbedringer, og, hvis det ikke hjælper, former for kriminalisering af strejker eller andre hævdvundne kampmidler og demokratiske rettigheder, som man har inden for arbejderklassen og inden for fagbevægelsen.

Jeg vil godt sige lidt om den kamp, som foregår inden for det grafiske område, da det jo er noget, der er blevet diskuteret en del her i dag. Venstresocialisterne opfatter den kamp, der foregår på det grafiske område inden for Berlingskeområdet, som værende en decideret forsvarskamp. Det udspil, man har set fra Berlingskes ledelse, er klart og entydigt gået ud på at forringe arbejderens løn og arbejdsforhold. Man lagde op til en massiv lønnedgang, man lagde op til diktater om mødetidspunkter og en hel omorganisering af hele den måde, arbejdet ellers havde været tilrettelagt på henne på Berlingereren, uden at arbejderne havde haft indflydelse på, hvordan disse planer kom til at se ud. Det er ganske simpelt de diktatformer, den Berlingske ledelse er kommet med her, som arbejderne har sagt kategorisk nej til.

Især mange borgerlige politikere, men også andre har forsøgt at lægge typografernes kamp for had. Man har forsøgt at fremstille det sådan, at typograferne render rundt med en årløn på noget, der ligner 200.000 kr. Det blev nævnt i radiotinget i lørdags, som jeg tilfældigvis nåede at høre den sidste del af. Jeg tror, det var hr. Bernhard Baunsgaard, der nævnte, at typograferne på Berlingske Tidende havde en løn, der lå fra 160.000 og op til 200.000 kr. Det er der naturligvis ikke noget som helst hold i.

Jeg har så sent som i går snakket med en af vores kammerater derovrefra, der fortalte mig, at den højest registrerede årløn lå på 159.000 kr., og den var opnået af en arbejder, som stort set havde taget en række weekendvagter, havde arbejdet i forbindelse med helligdage osv. Det er lige netop, når man arbejder på disse helt umulige tidspunkter, at der opnås en løn, der kommer op i nærheden af 160.000 kr., men jeg synes, det er en meget dyrt købt løn, man får ved at give afkald på fridage, på friweek-

ender osv. Det skal jeg selvfølgelig ikke begynde at polemisere om, men jeg synes ikke, det er spor for meget at få i løn for at arbejde på disse helt umulige tidspunkter, der er tale om her.

Arbejdsretten har også været et godt instrument for arbejdsgiverne i denne sag. Her har vi virkelig fået at se, hvordan arbejdsretten massivt er gået ind og har dømt Dansk Typograf-Forbund på efter min opfattelse fuldstændig usaglige kriterier. Man lægger vurderinger til grund, og man hører, hvad arbejdsgiverens dommere siger, hvad de såkaldt uvildige dommere fra staten siger, og så dømmer man bare. Det, man er ude på, den strategi, man har lagt, går ud på at forsøge at tømme Dansk Typograf-Forbunds kasser. Det får man naturligvis ikke held med, fordi man også er organiseret på internationalt plan, hvor pengene kan skaffes.

Jeg er meget glad for, at typografforbundet ikke tager afstand fra denne aktion på den måde, som nogle borgerlige politikere og måske også socialdemokratiet egentlig helst havde set det. Her viser arbejdsretten altså sit sande ansigt som en reel klassesdomstol, hvis eneste opgave er at fjerne det økonomiske grundlag for de arbejdere, der er ude i en kamp for at forsvare sig imod forringede løn- og arbejdsforhold.

Det er blevet sagt af socialdemokraternes ordfører, hr. Auken, at konflikterne må bringes til ophør, det er en forudsætning for, at beskæftigelsen i den grafiske branche fortsat kan sikres. Den strategi, som arbejdsgiverne på dagbladsområdet hele tiden har anvendt, er, at man fremsætter nogle krav om et bestemt antal mennesker, som skal fyres, og så er man gået ind i nogle forhandlinger og har fået det bragt ned på et mindre antal. Men det, der er realiteten, er, at hvis man fortsætter denne linje, så sejrer man sig selv ihjel. Så kan man have opnået så mange delsejre blandt typograferne, at der ikke er flere arbejdere tilbage end lige netop, hvad ledelsen ønsker. Jeg synes, at det er udmærket, at typograferne nu har taget afstand fra denne linje og fortsat holder fast på deres formulerede udgangspunkt, nemlig gensættelse af hele det tekniske personale.

Det er muligt, at hr. Auken tolker aktionen på Berlingske Tidende som værende en selvmordsagtig aktion, som det blev udtrykt. Men jeg synes nok lige, man må have med i vurderingen, at det var et groft provokatorisk ud-

[Kurt Hansen.]

spil, der kom fra den bestilte slagter, nemlig hr. Olaf Poulsen. Det var nemlig ham, der var bestilt til udelukkende at køre denne aktion igennem. Nu har han godt nok fået forlænget sit ansættelsesforhold på Berlingske Tidende et år, og det hænger selvfølgelig sammen med, at det ikke lykkedes at få folkene ud så hurtigt, som man egentlig havde regnet med i første omgang.

Hr. Lindinger nævnte noget om, at menneskene ikke skulle være slaver af teknikken, og at det faktisk var menneskene, der i stedet for skulle styre teknikken. Det er jeg helt enig i, men jeg mener ikke, at det – med den måde centrum-demokraterne også er med til at føre indkomstpolitik på, også er med til at håndhæve – ene og alene er arbejdsgiverne, der har bestemmelsesretten på arbejdspladserne, at det er dem, der kan disponere fuldstændig heri over hovedet på alle de ansatte lønarbejdere. På den måde kommer man ikke ud over det problem, som hr. Lindinger påpeger.

Sagen er netop den, at den, der har retten til at lede og fordele arbejdet, leder og fordeler dette arbejde ud fra profithensyn, ud fra hvad der giver flest skillinger i kassen, og ikke ud fra hvordan de ansatte føler det at være på en bestemt virksomhed, eller ud fra det hensyn at man skal forsøge at beholde et vist antal mennesker. Sagen er jo netop den, at ved at indføre den nye teknik, som regeringen igennem sin skattelovgivning er med til at fremskynde, får man bortrationaliseret de mindre arbejdspladser, de arbejdspladser, som ikke er særlig konkurrencedygtige. På de store, mere konkurrencedygtige arbejdspladser får man det moderne maskineri ind. 1-, 2- og 3-mandsbetjente maskiner bliver erstattet med produktionsanlæg, som kan afskrives. Man kan ikke afskrive 8 typografer på sin selvangivelse, og hvad vælger man så? Man vælger naturligvis at fyre de 8 typografer og sætte maskinanlægget i gang, som kan erstatte en lang række mennesker.

Der har været talt om maskinstormeri. Jeg mener, at det er en forkert måde at gribe det an på, hvis man gik ind for noget sådant. Sagen må være den, at man i forbindelse med indførelse af ny teknik, ikke bare snævert inden for typografområdet, men inden for hele erhvervslevet, inden for hele industrien, fra fagforeningernes, fra arbejdspladsernes side hele tiden

må være på vagt over for de bemandingsregler, som den faglige voldgift til hudløshed udhuler. Vi må være på vagt og forlange bemandingsregler, som reelt giver kompensation for de rationaliseringer, man vil indføre, kort sagt: det skal netop være sådan, at det er teknikken, som styres af menneskene og ikke menneskene, der styres af teknikken.

Hr. Bolvig nævnte, at det i altovervejende grad var de lavest lønnede, det kom til at gå ud over, og at der faktisk ikke var nogen vinder i en sådan aktion som den med Berlingeren, at det altid var tabere, der kom ud af det, og at det var tredjepart, det mange gange kom til at gå ud over. Ja, men her må jeg sige, at det afgørende er, at den arbejdskamp, som foregår på Berlingeren, adskiller sig væsentligt fra mange andre aktioner, som foregår på arbejdsmarkedet. Det er en kamp for at blive inde på en arbejdsplads, som man selv har været med til at finansiere igennem en lang, lang årrække. Derfor er der væsentlig forskel mellem denne arbejdskamp og en traditionel lønkamp.

Til sidst skal jeg bare sige, at med den måde, vi har set at socialdemokratiet og de andre partier, der fører indkomstpolitik, forventer at forhandlinger og resultater skal komme til at se ud, så er det meget tvivlsomt, om vi kunne stemme for det dagsordensforslag, eller bare undlade at stemme for det dagsordensforslag, som er stillet af hr. Auken. Hvis vi kan få et klart og entydigt svar, gående ud på, at det, man forventer, er, at arbejdsgiverne går til forhandlingsbordet med en positiv vilje til at forhandle ud fra det udgangspunkt, typograferne har stillet op, hvis vi kan få et klart og positivt tilsagn om det, så er det noget andet. Men hvis det ligesom peger i samme retning, som den indkomstpolitiske lovgivning i det hele taget har peget, så må jeg nok sige, at vi må stemme imod forslaget, også ud fra det, som typograferne udtrykker i en udtalelse af 15. ds. Deri siger de nemlig:

»Kravene fra arbejdspladserne og fagforeningerne må fastholdes. Arbejdsgivernes forsøg på at gennemtvinge deres uhyrlige krav må tilbagevises. De reaktionære politiske kræfters forsøg på at kriminalisere arbejderklassens retfærdige kamp vil kun medvirke til yderligere uro på landets arbejdspladser.«

Om det af hr. Voigt stillede forslag om motiveret dagsorden må jeg sige, at det kan vi

[Kurt Hansen.]

ikke gå ind for som helhed. Vi går naturligvis ind for at få nedlagt arbejdsformidlingskontorerne, vi går ind for at få nedlagt arbejdsretten, men vi skal bestemt ikke have opgaverne overført til underretterne.

Til sidst kan jeg meddele, at vi selvfølgelig heller ikke kan gå med til den stramning, som man foreslår fra kristeligt folkeparti og venstre.

Ud fra disse betragtninger skal jeg tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folkettinget tager afstand fra enhver form for indblanding fra statens side i de grafiske arbejderes kamp for at sikre beskæftigelse, løn- og arbejdsforhold, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden af Kurt Hansen: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu også i forhandlingen.

Gert Petersen (SF):

Det, der kalder mig herop, er nogle bemærkninger, som den socialdemokratiske ordfører kom med.

Jeg vil da godt lige forudskikke den bemærkning, at det ikke skyldes, at jeg anser socialdemokraterne for at være de slemmeste røvere i den mørke skov, hvori vi befinder os. Jeg mener egentlig, at socialdemokratiet, når de går ind i disse forhandlinger, har gjort, hvad de kunne, for at afbøde det slag, som de borgerlige partier har søgt at rette mod store dele af lønmodtagerne.

Men netop derfor, netop fordi jeg har den opfattelse, så synes jeg nok, der er grund til at drøfte den problematik, som er ført frem fra socialdemokratisk side, også fordi jeg er af den overbevisning, at den vej, som man er slået ind på, og som er kendetegnet af indgreb i 1975 og indgreb i 1977, hvis den fortsættes, kan vise sig skæbnesvanger for de partier, som føler et tilhørsforhold til arbejderbefolkningen, og dermed altså også for socialdemokratiet. Jeg tror ikke, at den vil blive så skæbnesvanger for, skal vi sige fremskridtspartiet eller venstre eller de konservative. Det er af disse grunde, jeg især beskæftiger mig med det, som den socialdemokratiske ordfører sagde.

Det ville være fristende at ironisere lidt over de meget dialektiske betragtninger, som hr. Auken kom med, hvor han forenede begreberne frie forhandlinger og indgreb i overenskomstsituationen i en syntese. Det skal jeg i og for sig lade ligge.

Det undrer mig derimod lidt mere, at hr. Auken så let kom om ved, at det var i de ekstraordinære, akutte situationer, og kun i dem, folkettinget havde ret til at gribe ind. For hvad er ekstraordinære situationer? 1975 var en ekstraordinær situation, fik vi at vide i den fremsættelsestale, den daværende arbejdsminister præsterede, da indgrebet skulle gennemføres. 1977 var altså også en ekstraordinær situation fik vi på ny at vide. Så spørger man sig selv: hvad er 1979? Hvad er 1981? Sandheden er nemlig, at mens vi på venstrefløjten måske taler så meget om indgreb, at man ude i befolkningen kan tro, at det er vanen, at folkettinget griber ind, så er det jo ikke tilfældet. I årene efter anden verdenskrig har folkettingen, når det drejede sig om selve overenskomstafslutningen, kun grebet ind i 1956 og i 1963. Jeg var lige ved at sige, at det kan endda være, hvad det være vil, det kan det selvfølgelig ikke, men der har dog været betydelige mellemrum.

Men nu har vi altså oplevet to gange i træk, i 1975 og i 1977, at der er sket et folketingsindgreb. Derfor må man nok spørge, ikke mindst da det sidste indgreb skete på den specielle baggrund med forudgående fastlæggelse af lønrammer osv.: er det en ny model, som er under udvikling? Er det en helt ny model for arbejdsmarkedet og forholdet mellem folkettingen og arbejdsmarkedet, man lægger op til? Jeg tror, det vil være mere rimeligt, fornuftigt og ærligt, at man drøftede, om det virkelig er en sådan ny model, i stedet for at søge tilflugt til betragtningerne om de ekstraordinære situationer.

Hr. Auken sagde, at vi her i Danmark har et enestående fagligt retsgrundlag, som de ikke har i andre lande. Han nævnte arbejdsretten, forligsinstitutionen, og man kunne nævne overenskomstafslutning, fredspligt osv. Jeg vil slet ikke gå ind i en diskussion om det eksisterende grundlag, men det, der er spørgsmålet, er, om dette grundlag er ved at udvides med en ny faktor, nemlig folkettingen, som noget regelmæssigt, som noget tilbagevendende.

Vi havde forleden besøg af en hollandsk parlamentsdelegation. Jeg spurgte nogle af de hollandske parlamentarikere, hvordan man

[Gert Petersen.]

dér så på dette, at folketetinget eller rigsdagen, eller hvad de nu kalder det dernede, griber ind og forhindrer en storkonflikt. Han sagde til mig – han hørte til et af de partier, der hidtil har støttet regeringen – at de prøvede på at lægge en lønramme, men hvis ikke man ville rette sig efter den, så var der ikke noget at gøre. Det var fuldkommen utænkeligt i hans land – og det er dog ikke helt uciviliseret, det er Holland, det drejer sig om – at parlamentet skulle gribe ind. Det var den forklaring, jeg fik af ham. Men her er det altså ikke utænkeligt; her er det tværtimod ved at blive vane, og man begrundet det med henvisning til indkomspolitikken.

Jeg vil da godt sige om de fire punkter, som hr. Auken nævnte som forudsætninger for indkomspolitik, som sådan overordnede, principielle forudsætninger, uden at jeg i øvrigt tager stilling til indkomspolitikken – det skal jeg nok komme tilbage til – at det er ganske påfaldende, for ikke ét af disse punkter er opfyldt i denne forbindelse.

Hr. Auken sagde som den første forudsætning, at alle indkomster må med. Det er jo ikke tilfældet. Selv ikke augustforligets egne forudsætninger er hidtil blevet opfyldt, for så vidt som man ikke er blevet færdig med forhandlingerne om, hvad man skal gøre ved kapitalindkomsterne, helt bortset fra, at de liberale erhvervs indkomster, de liberale akademikererhvervs i særdeleshed, kan man jo ikke kontrollere, det må man erkende, og de er i realiteten ikke med.

Så sagde hr. Auken som punkt 2, at byrden skal hvile tungest på de højtlønnede. Den prøvede han på at redde i land ved at henvise til LO-området. Men det er jo ikke inden for LO-området, man har de virkelig højtlønnede i dette land. Inden for LO-området er der lønforskelle på, skal vi sige 1:2, men vi har jo indkomstforskelle på 1:7-8-9-10 i dette land, og her er jo ikke tale om, at de, der virkelig har de store indtægter, er blevet ramt ved augustforliget og det indgreb, som senere fandt sted.

Så sagde hr. Auken som det tredje punkt, at indkomspolitik, hvis den skal være permanent, forudsætter en ordning, hvorved lønmodtagerne får andel i værdigevinsten, værditilvæksten, og det er helt klart, at dette punkt heller ikke er opfyldt i denne forbindelse.

Endelig sagde hr. Auken som det fjerde punkt, at indkomspolitikken måtte baseres på

samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Her fremgik det jo helt tydeligt, at da man lavede augustforliget, var det i det modsatte af samarbejde med Landsorganisationen. Landsorganisationen hilste augustforliget med meget skarpe protester. Noget andet er, at man så senere bøjede sig for det, men man kan ikke bilde nogen ind, at denne såkaldte indkomstpolitik blev til i samarbejde med LO.

Altså ikke ét af hr. Aukens fire punkter, som han opstiller som forudsætninger, opfyldes.

Så kommer vi til to helt afgørende problemer, som berører selve princippet om indkomstpolitik. Når nu disse punkter ikke er opfyldt, så vil jeg for det første godt have at vide: hvordan vil man få alle indkomster med? Hvordan vil man sikre det?

For det andet: når nu man har lavet sådan en indkomstpolitisk ramme – vi kan ikke rigtig få at vide, om det skal være modellen fremover, men der er jo altså noget, der kunne tyde på det – hvad vil man så gøre, hvis lønmodtagerne siger nej? Det er i virkeligheden det helt afgørende spørgsmål. Hvad vil man gøre, hvis lønmodtagerne siger nej? Dér ved jeg godt, at man kan henvise til, at i dette tilfælde sagde de ja. O. k., det ved jeg udmærket godt, men jeg taler om den situation, hvor de siger nej. Hvad vil man så gøre? Skal de så påtvinges rammen, eller har de stadig væk deres ret, som fagbevægelsen, som socialdemokratiet principielt i højtidelige betragtninger bekender sig til, deres ret til at sige nej og så gå i konflikt for at sikre deres rettigheder?

Det synes jeg er et helt afgørende, principielt spørgsmål, for jeg vil holde på, at hvis ikke de har den ret, hvis det er sådan, at dette folketing ved kommende overenskomstsituationer kan påtvinge lønmodtagerne bestemte arbejds- og lønvilkår, så er vi endt i det, der med et meget fint og for de fleste uforståeligt ord kaldes den korporative stat – ikke den kooperative, men den korporative – nemlig dér, hvor organisationerne helt forvandles til en underafdeling af statsmagten eller til en underafdeling af de bærende partier i statsmagten. Jeg tror, det vil være helt katastrofalt også for det demokrati, vi kender, hvis fagbevægelsen forvandles til en underafdeling af statsmagten. Fagbevægelsens selvstændighed er til syvende og sidst afledt af, at de, der har sluttet sig sammen i en fagbevægelse, selv afgør, om de vil acceptere at arbejde under de og de løn- og arbejdsvilkår.

[Gert Petersen.]

Jeg ved godt, at man siger fra socialdemokratisk side, at det vil man ikke pille ved, det er kun i ekstraordinære, akutte situationer. Nu har man altså to gange grebet ind. Det, som er interessant, det er jo fremtiden. Der er så spørgsmålet i forbindelse med den indkomspolitik, man taler så meget om: har man det principielle synspunkt, at hvis lønmodtagerorganisationerne siger nej til lønrammen, så skal de påtvinges lønrammen med alt, hvad det vil have af følger for fagbevægelsens selvstændighed og hele dens videre virke?

Waldorff (VS):

Hvis jeg forstod en kort replik fra hr. Christophersen til hr. Auken korrekt, så havde man ligesom lavet den aftale, at man ikke ville gå på talerstolen og yderligere diskutere denne sag.

Det er jo interessant, hvis det er korrekt forstået. Først laver man et overenskomstindgreb, nu lægger man op til indgreb i dagbladskonflikten, og så nægter man i øvrigt at diskutere det. Det er især interessant på baggrund af, at det overvejende indtryk er, at der her på stedet som blandt borgerlige partier i det hele taget er et fantastisk ukendskab til forholdene inden for den grafiske branche. Jeg vil derfor endnu en gang slå det fast, som hr. Kurt Hansen sagde: det virkelige grundlag for disse konflikter er for det første kampen mod arbejdsløsheden, for det andet kampen for at skabe tålelige eller bare bevare tålelige arbejdsforhold inden for den grafiske branche.

Specielt med hensyn til det sidste, arbejdsforholdene i den grafiske branche, er ukendskabet totalt. Man har måttet opleve direktør Palle Simonsen kalde typograferne en privilegeret gruppe. Nu kunne man muligvis undskylde hr. Palle Simonsen med, at han har sine erfaringer om arbejdsforhold fra en direktørstol, men han ville faktisk have haft mulighed for netop i forbindelse med den grafiske konflikt, netop i forbindelse med Berlingeren, at sætte sig ind i, hvilke forhold der eksisterede. For bare at nævne en enkelt ting, som er trukket frem flere steder: et støjniveau på 100 dB, altså en del over det absolut tilladte i Danmark, accepterer man på Berlingeren.

Når man fastholder, at den i forhold til arbejdspladserne i øvrigt ret høje løn, som typografer og andre grafiske arbejdere har, er udtryk for, at de er privilegerede, så bliver man

faktisk nødt til at spørge de borgerlige, hr. Palle Simonsen, men også socialdemokrater og andre, som har været med til at gribe ind imod typograferne i forbindelse med indgrebet i overenskomstforhandlingerne: hvor meget koster et år af en arbejders liv? Hvordan gør man det op? Det er ikke bare et år, det drejer sig om. For mange drejer det sig om adskillige år. De dør, inden de overhovedet når at blive førtidspensioneret. Hvor meget koster den nedsatte livskvalitet, som man lider under hele livet igennem i den tid, man er på arbejdspladsen? Hvor meget koster et mavesår? Hvor meget koster nedsat hørelse? Ud fra denne synsvinkel er typograferne ikke en stærk gruppe, som man har talt om, når man har sagt, at en lille, stærk gruppe satte ytringsfriheden ud af kraft.

Set på denne måde er typograferne en svag gruppe, fordi de har været tvunget til at acceptere arbejdsforhold, som er fuldstændig utålelige, skifteholdsarbejde og overarbejde i den helt store stil. Man har været tvunget til at affinde sig med giftstoffer i den grafiske industri. Man er tvunget til at affinde sig med arbejdsforhold, som er stressfremkaldende. Det har man altså selvfølgelig fået betaling for. Det har man simpelt hen fra kapitalisternes side været nødt til.

Nu ved vi godt, at de borgerliges ærinde i denne forbindelse naturligvis ikke er de grafiske arbejderes vilkår. Deres interesse i det hele taget for arbejderklassens vilkår kommer først frem, når hele klassens eksistens er truet, sådan som det er sket flere gange i historiens løb, senest omkring århundredskiftet i Danmark.

De borgerliges mål er et andet, nemlig at sikre deres egen magtposition. Det ser vi i forbindelse med den hetz, der bliver kørt op om ytringsfrihed i øjeblikket. Vi ser det i fremskridtspartiets hetz omkring Danmarks radio. Jeg skal ikke være den, der står og forfægter, at der eksisterer alsidighed i Danmarks radio. Det mener jeg bestemt ikke der gør. Jeg mener, at journalister, uanset deres gode vilje, uanset deres dygtighed, er underlagt de samme magtstrukturer i Danmarks radio, som Danmarks arbejdere er underlagt igennem folketingets, igennem kapitalisternes magt i dette samfund.

Det, som er baggrund for den aktuelle panik, er selvfølgelig ikke, at ytringsfriheden er truet. Det, der er årsag til panikken, er, at

[Waldorff.]

borgerskabet for én gangs skyld kommer i samme situation, som det meste af den danske befolkning, som arbejderklassen, som venstre-fløjen, altid er i. Det er årsag til panikken. Derfor er der selvfølgelig ikke tale om, at denne dagbladskonflikt er en trussel imod ytringsfriheden. Den er en ganske kortvarig trussel imod de borgerliges meningsmonopol, slet og ret. Men det kan også være farligt for borgerskabet, og derfor kører man selvfølgelig på den måde, man gør.

Man har talt om, at ytringsfriheden var vigtig for demokratiet. Denne form for ytringsfrihed – det er jo understreget af mange, også af retsforbundet – er den borgerlige ytringsfrihed, men dér er det også ganske rigtigt, at borgerskabets meningsmonopol er livsvigtigt for borgerskabets magtmonopol.

Hvis der virkelig var en interesse fra de borgerliges side i at få en løsning på dagbladskonflikten, så var det nok ret hurtigt overstået. Når Berlingeren kører konflikten så langt, så er det, fordi Berlingeren har rygdækning i borgerskabet, i Arbejdsgiverforeningen, i Danske Dagblades Arbejdsgiverforening. Hvis Berlingeren går ind på at lade typograferne arbejde på de vilkår, de hidtil har arbejdet på, og derefter med udgangspunkt i disse arbejdsvilkår forhandler nye overenskomster og husaftaler, så går de grafiske arbejdere i gang, slet og ret. Så nemt er det. Hvis man i øvrigt fra Danske Dagblades Arbejdsgiverforening går ind på en overenskomstdækning af den nye teknik, går ind på at forhandle bemandingsregler omkring den nye teknik, så går typograferne og litograferne også dér i arbejde.

Men her viser det sig selvfølgelig, at det, man er interesseret i, ikke først og fremmest er ytringsfriheden, som man kalder det. Det vigtigste i denne situation er at knække typograferne. Det vigtigste er at vise, at borgerskabet kan knække en af de mest militante arbejdergrupper, for det er prøvestenen på, hvordan det skal gå med de øvrige grupper. Hovedhjørnestenen i indkomspolitik er at vise, man har styrken til at knække de mest militante grupper. Det er det, konflikten handler om, slet og ret.

Det indgreb, vi ser nu, forslaget fra venstre, fremskridtspartiets fremfærd her, skal bane vejen for en kriminalisering, for strejkeforbud, for tvungen voldgift, for en lang række indgreb, som er med til at indvarsle et totalitært

samfund. Jeg vil ikke sige, at de borgerlige partier her har fascistiske tendenser i sig, eller at de udtrykker fascisme. Jeg mener, at man skal være forsigtig med at forudsige fascismen. Man skal passe på, at man ikke råber på den så mange gange, at ingen hører det i det øjeblik, den virkelig toner frem i horisonten. Det, det handler om, er, at man er ved at bane vej for forløberer for fascismen, nemlig ved at man indbygger nogle totalitære tendenser. Man sætter arbejderklassens kampmidler ud af brug, og derved baner man vejen for en senere fremkomst af fascismen. Det er nødvendigt at sige det, det er nødvendigt i dag at forberede folk på, hvad det er for en udvikling, man slår ind på med indkomspolitik, med stadig flere indgreb i arbejdernes aktionsmuligheder.

I denne forbindelse vil jeg godt sige, at det dagsordensforslag, vi har set fra hr. Auken, og det dagsordensforslag, der er kommet fra venstre og fra fremskridtspartiet, slet og ret er en hån imod de grafiske arbejdere. Det, man har gjort, er, at man først herfra har foretaget et indgreb, som umuliggør de grafiske arbejderes kamp for overenskomstdækning af den nye teknik. Når de så fortsætter kampen, ja, så kommer man her og lægger op til et indgreb. Uanset at dagsordensforslaget selvfølgelig er blødt formuleret af socialdemokratiet, så er der jo ingen, der er i tvivl om, at her ligger simpelt hen truslen. Hvis ikke man makker ret, så kommer det i næste omgang.

Voigt (FP):

Jeg skal blot sige, at fremskridtspartiet synes, at det ændringsforslag til hr. Aukens dagsordensforslag, venstre er fremkommet med, kan vi støtte, selv om vi nok må sige, at begge forslag vel nærmest er som at række tungen ud ad vinduet. Der er reelt ikke noget særligt indhold, men der er bestemt heller ikke noget skadeligt i disse to dagsordensforslag. Vi mener dog, at venstres ændringsforslag har sådan en lille smule mere pep, idet det da er udmærket, at man fra folketingets side siger, at vi fordømmer, at man har denne konflikt, fordi det medfører, at så mange mennesker kommer ud i økonomiske vanskeligheder. Hvis der i denne fordømmelse kan ligge en inspiration til parterne til at besinde sig, ja, så er vi da nået et stykke af vejen.

Vi kan ikke støtte nogen af de forslag, der er kommet fra venstresiden her i folketinget, dem agter vi at stemme imod.

Christoffersen (V):

Det vil sikkert overraske hr. Tyroll, hvis han lytter til mit indlæg – det gør han måske slet ikke? Jo, undskyld, VS har skiftet plads, jeg er så vant til at se derned – at jeg er gået op på talerstolen, for jeg forstod på ham, at han havde overværet en privat samtale, som han derefter refererede her fra talerstolen.

Jeg vil bare sige til hr. Tyroll, at han altså hørte lidt forkert. Jeg har naturligvis en række bemærkninger, jeg godt vil fremkomme med. Jeg skal måske dog lige spørge hr. Tyroll, om hans referat her skal forstås sådan, at alt, hvad VSere snakker privat om, har man ikke noget imod bliver refereret heroppefra; det synes jeg kunne være nyttigt at vide.

Jeg vil gerne sige et par ting til hr. Ninn-Hansen, som anvendte det svære ord »pleonasme« om nogle af de bemærkninger, der var i det ændringsforslag, jeg stillede på kristeligt folkepartis og venstres vegne. Han mente, at det i og for sig var lidt overflødigt, at man fordømte noget, som var ulovligt, for, sagde hr. Ninn-Hansen, det er jo en selvfølge, at folketinget må fordømme noget, der er ulovligt, og vi kan jo ikke, hver gang der begås noget ulovligt, udtale os om dette.

Hvis jeg nu ser på det dagsordensforslag, som hr. Ninn-Hansen og hans parti har været med til at stille, så vil jeg sige, at ud fra dette synspunkt var det i og for sig aldeles overflødigt, for det indeholder jo ikke andet end bemærkninger og betragtninger, som næsten giver sig selv. Det er ganske rigtigt, som hr. Honoré har sagt, at det er et dagsordensforslag, som ikke repræsenterer nogen form for holdning, og som heller ikke anviser nogen bestemt udvej for konflikten.

Man fastslår, at det er vigtigt, at aviserne udkommer, og det er klart, det er der jo ingen af os der kan være uenige i. Man konstaterer, at der føres forhandlinger, og det er, efter hvad jeg har forstået, også i fuldkommen overensstemmelse med sandheden. Man forventer, at de fører til et positivt resultat, og det er der heller ingen problemer med at tilslutte sig. Så opfordrer man regeringen til nøje at følge udviklingen – det går jeg i forvejen ud fra at regeringen gør – og at man løbende skal underrette folketingets arbejdsmarkedsudvalg. Der lagde hr. Ninn-Hansen meget vægt på, at nu var der ligesom skabt en særlig mulighed for, at folketinget kunne blive underrettet om situa-

tionen. Mig bekendt giver husets forretningsorden adgang til, at man i et udvalg altid kan spørge til en sag og altid få en minister til samråd.

I det dagsordensforslag, hr. Auken har fremsat, og som hr. Ninn-Hansen tilslutter sig, står der altså ting, som ingen her i salen vel i og for sig kan have noget imod, for der står stort set ikke noget, der repræsenterer en nyhed eller anviser nogen udvej eller giver udtryk for nogen som helst form for holdning. Det synes jeg godt jeg ville sige til hr. Ninn-Hansen i anledning af, at han lærte os det vanskelige ord »pleonasme«.

Hr. Lindinger var inde på det synspunkt, at folketinget ikke skulle fordømme parterne, og jeg forstår godt nogle af argumenterne herfor. Jeg går ud fra, hr. Lindinger var bekymret med hensyn til den indflydelse, det kunne få på forhandlingernes forløb. Jeg vil blot til det sige, at jeg tror ikke, folketinget bør tage den slags hensyn. Hvis vi har den opfattelse, at noget er forkert, hvis vi har den opfattelse, at det er aldeles urimeligt, at en oplagt ulovlig konflikt kører videre, så har vi en pligt, synes jeg, til at give udtryk for det, og det tror jeg en stor del af befolkningen forventer. Man må vel sige, at det i allerhøjeste grad er at fordømme, at vi har en lov om arbejdsretten, som klart overtrædes, at vi har et mæglingforslag, der for mindre end en uge siden er ophøjet til lov, og at det mæglingforslag ganske klart overtrædes. Ud fra begge synspunkter synes jeg det er aldeles rimeligt, at man bruger udtrykket »fordømmer«.

Auken (S):

Der er på nuværende tidspunkt ikke grund til at forlænge debatten yderligere. Jeg vil dog lige gøre nogle enkelte bemærkninger til hr. Gert Petersen, så han også føler, han får svar på sine spørgsmål i dag.

For det første: augustforliget er efter vores opfattelse ikke nogen ny model, nogen ny patentmodel at føre indkomstpolitik på. Det har jeg udførlig redegjort for i mit første indlæg.

For det andet: vi vil altid anlægge en konkret bedømmelse – og jeg har angivet kriterierne – inden vi som yderste nødtilfælde skrider til samfundsindgreb i arbejdskonflikter, idet vi mener, at den generelle hovedregel må være, at parterne selv under risiko for konflikt forhandler sig frem til indgåelse af nye aftaler.

[Auken.]

Det afgørende må være konflikten omfang, det må være spørgsmålet om de samfundsinteresser, der står på spil, og det må være spørgsmålet om en samlet vurdering inden for arbejderbevægelsen. Som hr. Gert Petersen, der er historisk interesseret, vil være bekendt med, så har der kun én gang, kun i ét tilfælde, foreligget uoverensstemmelse mellem fagbevægelsen og socialdemokratiet med hensyn til indgreb i overenskomstsituationer, og det var i 1956. De 24 andre indgreb er sket i forståelse mellem fagbevægelsen og socialdemokratiet.

Jeg sagde selv i min ordførertale, at augustforliget ikke opfyldte samtlige de fire principper, der for os måtte være afgørende for en rigtig indkomspolitik, men at gå så langt, som hr. Gert Petersen gør, det mener vi ikke er rigtigt. Der er i høj grad tale om, at andre indtægter har været inddraget. For det første betyder ændringen af prisloven, at der nu skal tages indkomspolitiske hensyn ved prisfastsættelsen. Vi har også haft et prisstop, det erindrer jeg om. Med hensyn til liberale erhverv er der en kontrol. Jeg vil bare her henvise til lægeoverenskomsterne, der er blevet nyforhandlet under indtryk af den vedtagne indkomspolitik.

Jeg kan nævne, at for så vidt angår landbrugernes indtægter har vi netop ved EF-prisforhandlingerne lagt vægt på, at disse indtægter ikke stiger mere end andre befolkningsgrupper. Desuden står der i augustforliget en pasus om rimelig beskatning af egentlige kapitalgevinster, samtidig med at der er blevet afvist i stribevis af skattelettingsforslag for kapitalindkomster her i tinget.

Det vil også være hr. Gert Petersen bekendt, at de højtlønnede især har måttet holde for, både inden for det offentlige område og inden for det private område. Hvis hr. Gert Petersen skulle få tid til midt i de ideologiske stridigheder at sætte sig ind i det materiale, vi har fået i arbejdsmarkedsudvalget, ligger der her en righoldig dokumentation.

Med hensyn til økonomisk demokrati sagde jeg, at det må være afgørende i forbindelse med en permanent indkomspolitik, men hr. Gert Petersen ved selvfølgelig udmærket, at der ikke er flertal for en virkelig reform i den retning i det nuværende folketing. Med hensyn til organisationerne – om vi gør det med eller mod organisationerne – så ved hr. Gert Petersen, at det, der skete i sidste uge, skete i nær

forståelse med lønmodtagernes faglige organisationer.

Jeg vil sige: hvad vil SF egentlig andet end at være et farveløst, udvandet halehæng til VS og kommunisterne, som har en klart nedbrydende politik i forhold til arbejdsmarkedet? Forestiller SF sig, at vi kan løse disse samfunds problemer, hvis vi helt ser væk fra indkomstdannelsen som element i den økonomiske politik?

Til slut vil jeg sige for god ordens skyld i anledning af hr. Christophersens indlæg, at det var ikke hr. Tyroll, som refererede til private samtaler foretaget her i salen, det var hr. Waldorff – opkaldt efter den berømte salat.

Ole Henriksen (SF):

Jeg har et par enkelte bemærkninger at gøre, først og fremmest til hr. Auken, som jo har sat sig for at rejse tvivl om SFs stilling over for de spørgsmål, som vi behandler her, idet han spørger, om vi er et rigtigt demokratisk parti, om vi er et parti, som vil nedbryde alle de systemer, fagbevægelsen har bygget op. Det vil vi selvfølgelig ikke, og derfor er det et postulat, når hr. Auken sætter spørgsmålstejn herved.

Når hr. Auken påstår, at han ingen protester har set eller hørt i anledning af dette indgreb over for arbejdsmarkedet, så er det jo rigtigt; der stod ikke nogen nede på slotspladsen, og der var ikke deputationer i det store antal her. Men man må vel henvise til, at den protest, der blev udløst omkring dette mæglingindgreb, det var jo den, der kom i august, og det skal føjes til, at man stadig væk har protesteret mod det fra store kredses side.

Hr. Auken erindrer heller ikke, at der har været deputationer oppe i udvalget for at aflevere en udtalelse. Der kom en udtalelse fra Metal, København, og jeg synes, der er mange ting i den udtalelse, som hr. Auken skulle tage at studere. Ved en tæt gennemlæsning vil han da finde ud af, at det er en voldsom protest mod, at man har tvunget dansk fagbevægelse til at bøje sig for netop det krav, man stiller fra socialdemokratiets side. Man advarede jo allerede fra Metal, København, i 1976 mod folketingets negative flertal. Er det en ros af det, der skete i august? Der står også i udtalelsen, at man vil anvende alle både traditionelle og utraditionelle midler i fremtiden fra organisationens side for at få gennemført medlemmernes krav. Det kan man vist heller ikke be-

[Ole Henriksen.]

tragte som en loyal handling over for augustforliget.

Man har altså bøjet sig i protest. Jeg vil anbefale hr. Auken at læse den udtalelse igennem med den største omhu; så vil han konstatere, at der ligger faktisk en protest i den. Det gjorde der egentlig også fra centralorganisationen, som var repræsenteret.

Det er altid rart at høre hr. Ninn-Hansen udtale sig om arbejdsmarkedsspørgsmål. Det er jo en klar tale, som ikke er til at misforstå. Der er ingen tvivl om, at augustforliget skal danne model for fastsættelse af rammen for fremtidige overenskomstforhandlinger, og forståelsen i befolkningen for, at det er nødvendigt, er stor nu, sagde hr. Ninn-Hansen. Hr. Ninn-Hansen har heller ikke bemærket nogen demonstrationer imod det her, derfor er der givet grønt lys for at køre videre og udvikle den linje, som man har lagt op til med augustforliget.

Der kom den interessante oplysning, at Dansk Arbejdsgiverforening selvfølgelig ikke ville stemme for mæglingsforslaget, fordi man ikke ville tage det politiske ansvar, som var forbundet med det. Det synes jeg da er en interessant oplysning. Den viser jo også, at man med rette kan fremføre, at det var en politisk afstemning, der foregik i Dansk Arbejdsgiverforening, da man forkastede mæglingsforslaget.

Jeg vil slutte og sige, at hr. Gert Petersen vil redegøre for vor stilling til de fremsatte dagsordensforslag.

Kurt Hansen (VS):

Hr. Auken indledte sin anden runde, som man tit gør, med at sige: jeg skal ikke forlænge debatten. Og så kommer der en lang ordstrøm bagefter. Efter denne indgangsformulering i hr. Aukens andet indlæg havde jeg håbet på at få svar på det spørgsmål, som jeg stillede til hr. Auken i forbindelse med det forslag om motiveret dagsorden, som hr. Auken har fremsat: hvad ligger der præcis i de forventninger, som er udtrykt i denne dagsorden? Ligger de forventninger i forlængelse af den politik, som bygger på augustforliget, på indkomspolitik i det hele taget, eller hvad bygger de på? Hvor har forligspartierne og især hr. Auken de forventninger fra? Ligger de i forlængelse af det, som BT-klubbens medlemmer har udtrykt i en udtalelse af 15. ds.? Den skal jeg ikke begynde at citere igen, det gjorde jeg i første omgang. Jeg vil bare godt spørge: ligger de forventnin-

ger i klar forlængelse af den økonomiske politik, man har ført alt for meget af?

Uanset om man i en munter vending kan referere til en af mine partikammeraters navn, så vil jeg da godt sige, at det her, det er i hvert fald en god gang grøn hakkelse, det er i hvert fald ikke noget, der kan komme på højde med Waldorffsalat.

I forbindelse med de udtalelser, hr. Ninn-Hansen kom med i sit første indlæg, vil jeg sige, at vi aldrig har kunnet få regeringen eller ministrene til at sige noget om, hvilke ideer man havde, når det drejede sig om at få håndhævet den indkomspolitik, som man udmærket godt vidste ikke kunne holde. Men jeg synes, hr. Ninn-Hansen kom med nogle betragtninger, som lå i forlængelse af de betragtninger, som hr. Ninn-Hansen har fremført så tit, nemlig at der var tale om ulovligheder på Berlingske Tidende, at der var tale om rene og skære ulovligheder. Jeg kunne da godt tænke mig at få en kommentar hertil af statsministeren eller af arbejdsministeren, hvis der er nogen af de ministre, der har lyst til at svare, hvad der nok ikke er. Jeg synes, vi på et eller andet tidspunkt må have et svar på: er der tale om ulovligheder, eller er der ikke tale om ulovligheder? Hvordan vurderer regeringen situationen? Det synes jeg kunne være interessant, ikke mindst for de folk som er ansat dér.

Gert Petersen (SF):

Hvis den af venstresocialisterne foreslåede dagsorden kommer til afstemning, vil vi stemme for den.

Den af socialdemokratiet foreslåede dagsorden vil vi undlade at stemme om. Hvorfor? Fordi vi naturligvis ikke kan have noget imod at konstatere, at folketinget venter, at forhandlingerne kommer til en ordentlig afslutning og helst så snart som muligt, og fordi vi på den anden side heller ikke kan acceptere den påstand, at en faglig konflikt – det er det, der er tale om, en faglig konflikt, som oven i købet skyldes, at arbejdsgiveren Berlingske Tidende ensidigt opsagde de gældende husaftaler – at en sådan faglig konflikt er en trussel mod den frie meningsdannelse. Fri meningsdannelse er sikker nok herhjemme. I øjeblikket må den koncentrere sig om forholdsvis få dagblade, masser af distriktsblade og lokalblade og radio og tv. Man skal holde op med den hykleriske snak om, at der ligger en trussel mod den fri meningsdannelse deri, at et helt fags arbejdere

[Gert Petersen.]

må forsvare sig i en kamp, som kommer til at gælde deres egen fremtid. Det er jo det, det drejer sig om. Derfor kan vi ikke stemme for dagsordenen, men vi kan altså ikke have noget imod, at man udtrykker forventninger om, at forhandlingerne bringes til en lykkelig afslutning, så vi vil undlade at stemme.

De andre dagsordensforslag vil vi naturligvis stemme imod.

Hr. Aukens humor udfoldede sig rigtig heroppefra på det morsomme, -men lidt primitive plan, som nu engang er kendetegnende for - jeg skal ikke sige hvem. Jeg vil godt sige til hr. Auken, at bortset fra at jeg morede mig over vittighederne - for jeg kan såmænd også være ret primitiv i min holdning til sligt - så undrede jeg mig over, at de spørgsmål, jeg havde stillet, og som jeg selv pegede på var de vigtigste, dem fik jeg ikke noget svar på. Jeg lagde godt nok mærke til, at jeg fik at vide, at der er sluttet lægeoverenskomst, og dér tager man hensyn til augustforliget osv. Jeg gad nok se, hvordan man vil sikre, at indtægterne for f. eks. højtlønnede akademikere i liberale erhverv højst stiger 6 pct. i løbet af året. Det har vi ikke set nogen som helst garanti for. En sådan garanti kan ikke gives under de nuværende omstændigheder, og man har ikke søgt at skabe den. Det er altså simpelt hen noget snak, det, som er kommet her.

Men jeg spurgte også - og det interesserer mig egentlig meget mere, for det drejer sig om den forespørgsel, socialistisk folkeparti har stillet - når man for fremtiden vil arbejde med en sådan model og folketingsudarbejder en lønramme, hvad så hvis lønmodtagerne siger nej til den? Hr. Auken henviste til, at det kun var sket én gang i historisk tid, nemlig i 1956. Ja men hvad nu, hvis det sker igen? Det er et helt grundlæggende og fundamentalt spørgsmål, om folketingsudarbejder fast skal til at udarbejde lønrammer, inden overenskomstforhandlingerne begynder, og om folketingsudarbejder så agter at gribe ind, hvis de lønrammer ikke bliver overholdt, også når de ikke bliver overholdt fra arbejds side. Jeg vil tage intet svar for et bekræftende svar. Hr. Auken sagde, at man skal tage stilling til de konkrete situationer. Ja, den har vi hørt mange gange, det betyder at lægge alle principper til side og bare trille derudaf og hoppe fra tue til tue, som man nu bedst kan. Meget vel, intet svar er også et svar.

Det vil jeg tage som en bekræftelse på, at man fremtidig agter at køre videre med dette lønrammesystem, og hvis lønmodtagerne ikke retter sig efter det, vil man gribe ind over for dem.

Men talerstolen er hr. Aukens, han kan demtere mine onde, forkerte opfattelser, hvis de er så onde og forkerte.

Honoré (KrF):

Jeg skal ganske kort præcisere med hensyn til socialdemokratiets dagsordensforslag, at kristeligt folkeparti ikke kan stemme for dette forslag, som støttes af andre partier, det konservative folkeparti, centrum-demokraterne og det radikale venstre. Når vi ikke kan stemme for det, så skyldes det, at dette dagsordensforslag helt mangler en holdning til den overenskomststridige bladkonflikt, og fordi det ikke munder ud i egentlig handling. Men vi kan heller ikke stemme imod, da dagsordensforslaget rummer nogle konstateringer, som er rigtige nok, og fordi vi ikke kan have noget imod, at arbejdsmarkedsudvalget får besøg og får en orientering om, hvad der foregår. I konsekvens heraf vil vi undlade at stemme vedrørende dette dagsordensforslag.

Ninn-Hansen (KF):

Jeg var noget overrasket over hr. Honorés tale. Jeg har forstået på de udtalelser, der kom i forbindelse med fremsættelsen af ændringsforslaget, at den dagsorden, som hr. Auken havde foreslået, kunne man i det væsentlige tilslutte sig. Jeg tror, hr. Christophersen udtrykte det på den måde, at man ville komme med noget, man anså for forbedringer. Nu siger hr. Honoré, at man ikke kan stemme for den. Jeg forstår, at man end ikke vil kunne stemme for den, efter at afstemningen om ændringsforslaget har fundet sted. Det undrer mig. Jeg synes dog, at hr. Honoré og andre, der ønsker disse forbedringer, må kunne indse betydningen af, at et så stort flertal som muligt kommer med denne udtalelse, disse henstillinger, hvad man vil kalde det, over for parterne, der ligger i hr. Aukens forslag.

Hr. Honoré siger, at der mangler en holdning. Ja men hvad er det for en holdning, man vil have ind? Hvis det er udtrykket »fordømmer«, så har jeg svaret på det. Selvfølgelig fordømmer vi alle noget ulovligt. Og resten af det kan vi udmærket tage op i arbejdsmarkeds-

[Ninn-Hansen.]

udvalget. Jeg forstod, der var en interesse for at gøre det. Der blev sagt, at det kunne man til enhver tid gøre, men der er jo intet parti endnu, der er fremkommet med et forslag, der kunne anvendes til drøftelse i arbejdsmarkedsudvalget. Nu har vi tilkendegivet, at den mulighed er til stede. Regeringen er klar til at deltage i en drøftelse på ethvert tidspunkt. Hvis man altså har denne holdning, der tales om, og noget konkret at give udtryk for i den forbindelse, så lad os dog få det ind til en virkelig konstruktiv drøftelse. Jeg tror, alle er interesseret i, at hr. Honoré og andre kommer med det, så snart de har et forslag at fremkomme med, der virkelig giver udtryk for en holdning.

Jens Møller (KrF):

Jeg skal lige sige til hr. Ninn-Hansen, at kristeligt folkeparti har det ønske at få standset de overenskomststridige strejker hurtigst muligt, og derfor har vi været med til at stille det ændringsforslag, der ville give det oprindelige forslag en vis mening. Uden ændringsforslag står der faktisk ingenting i det forslag, der er tilbage, og så kan det være ret ligegyldigt, om det er få eller mange, der stemmer for ingenting.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag af Christophersen (se foran) til forslag om motiveret dagsorden af *Auken* (se foran) *forkastedes* med 111 stemmer mod 46.

Forslag om motiveret dagsorden af Auken (se foran) *vedtoges* med 133 stemmer mod 5; 19 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Hermed bortfaldt det af *Ole Henriksen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran), det af *Voigt* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran) og det af *Kurt Hansen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten og af lov om

mægling i arbejdsstridigheder [af Jørgen Jensen m. fl.].

(Lovforslag nr. L 70. Fremsat 10/3 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Jensen):

Det foreliggende lovforslag, der er fremsat af medlemmer af det kommunistiske parti, går ud på en ophævelse af arbejdsretsloven og forligsmandsloven.

Det er efterhånden en årligt tilbagevendende begivenhed, at dette ting behandler forslag af denne karakter. I 1974 oplevede vi tilsvarende forslag fra kommunistisk side, og inden for det sidste par år har VS gentagne gange fremsat forslag om ophævelse af forligsmandsloven. Det skete således i foråret 1975, hvor forslaget kom til første behandling her i tinget den 9. maj, og derefter igen i august og december 1976, hvor forslagene ikke nåede at komme til behandling, inden folketingssamlingerne sluttede.

Under forhandlingerne i folketinget i maj 1975 gav ordføreren for forslagsstillerne til VS' forslag, hr. Steen Folke, udtryk for, at VS ikke regnede med, at forslaget ville blive vedtaget i folketinget, men at fremsættelsen måtte ses som et led i en større politisk proces, som ordføreren udtrykte det. Jeg må forstå den gentagne fremsættelse fra kommunistisk side på tilsvarende måde, og jeg skal ikke føje meget til tidligere svar.

Der er tale om en lovgivning, som arbejdsmarkedets parter har haft en helt afgørende indflydelse på. Der er tale om en lovgivning, som spiller en væsentlig rolle i samarbejdsforholdet mellem arbejdsmarkedets parter. Jeg finder derfor ikke anledning til at gøre flere bemærkninger om det foreliggende lovforslag, som jeg på regeringens vegne må afvise.

Erling Dinesen (S):

Jeg er enig med arbejdsministeren i de synspunkter, han har fremført. Lignende forslag har vi jo behandlet mange gange tidligere her i folketinget.

Om arbejdsretten vil jeg gerne gentage, hvad jeg tidligere har sagt, at vi ikke kan medvirke til en ophævelse af denne lov. Det ville efter vor opfattelse skabe totalt kaos og anarki på arbejdsmarkedet. Det ville gøre det næsten håbløst at få oprettet kollektive overenskomster og at sikre, at de indgåede aftaler blev respek-